

Nemunas

Nr. 39
(357-798)

2011 m.
lapkričio 17-23 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Romualdas RAKAUSKAS. Kaunas, 1968 m. Iš parodos „Vilniaus ir Kauno šiokiadienai“.

Kauno Laiptai

3-8 p.

Proza

Kazys JANKAUSKAS

Poezija

Rimantas Petras Elena von KLUSAS
Tomas TRANSTROMER

Jolanta SEREIKAITĖ

Erdvių ir vaizduotės sandūroje

Lina NAVICKAITĖ

Namų DNR

Knygų siena

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Kauno filharmonijoje –
penkiasdešimtmetis
„Ąžuolynas“

9 p.

Andrius JAKUČIŪNAS

Atminimai

10 p.

www.nemunas.net

9 770 134 314007

Trumpai...

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Keturi milijonai, o gal jau nebe

Mūsų buvo keturi milijonai, da-bar net trijų nesiekiam, tačiau ne skaičiai svarbu. Dažniausiai žmogiškai skaudu dėl išvykstančių žmonių ir tuštėjancios šalies. Todėl žiniasklaidoje vis daugėja ant-raščių apie emigraciją, todėl tema siejama net su meno kūriniais. Pra-ėjusį savaitgalį apie tai kalbėta ir paskutiniame Kauno bienale bei tarptautinio šokio festivalio „Au-ra“ programos „Šokam: Judanti tekstilė“ projekte „4 milijonai“. Vaizdo menininkė Patricia Gilytė nebuvo linkusi itin eskaluoti aštros temos, mėgino kalbėti abstrakčiau, bet bendras jos, choreografės bei šokejų kūrinys lyg nejuociomis įgavo tokią tendenciją.

„Dirbdama su porolonus naudoju didelio mastelio patiesalus: nors jų paviršius tuščias, jie vis tiek tam-pa nuoroda į tai, kad trūksta žmogaus kūno. Porolono paviršių sieju su žmogaus oda, o peizažą suvokiu kaip žemės odą“, – teigia autorė. Todėl nenuostabu, kad atsirado „iš-plėtinis“ projektas, subūrė įvai-rių sričių menininkus. Kai P. Gilytės darbai įgauna videoperforma-sų formą, išryškėja esmingiausiai ju aspektai, todėl judesys, kūrinio tē-simasis laike ir išsidėstymas erdvėje labai svarbūs. Skrisdama į susiti-kimą su portugale choreografe Ne Barros, Vokietijoje gyvenantį me-nininkę P. Gilytė skaitė lietuviškus laikraščius, kuriuoje dažnai mani-puliujama „milijono“ sąvoka, ta-pusia pagrindiniu projekto išeities tašku. Keturi šokejai (Andrius Sta-kelė, Gotautė Kalmatavičiutė, Ma-rius Pinigis ir Rūta Lelytė) scenoje rikiuoja lyg keturi milijonai, po-rolono lakštai gula kaip žemės pa-viršius, šalies simbolis, teritorija, kurią galima užvaldyti ir „išardyti“, pamāžu prarasti. Scenoje sukloti trys skirtinti porolono sluoksniai atitinka P. Gilytės sumanymą, eksponuojamą Paveikslų galerijoje, ir virsta nauja šokejų patirtimi. Minkštasis paviršius švelnina kriti-mus, kurį laiką palieka nykstančius išspaudus, tarsi kuria atsinaujinančio pasaulio įvaizdį, tačiau gali ir dusinti, prišaukti miršt. Spektaklis balansuoja tarp įvairiaspalvių po-jūcių, bet lieka gana neutralioje emocinėje užuovėjoje. Gal tik ne-saugumas, tarsi nesvarumo būklė, reiškiama aiškiausiai, todėl skaud-ziausiai paliečia.

Porolonų lakštų transformacijos - virtimas skulptūrinėmis figūromis, kolonomis, savotiškais rentgeno ekranais, kuriuose prasišvicia šo-kėjų kūnai, apgobiančiu audiniu, nustebino net ir pacią P. Gilytę, taip dažnai su jais eksperimentuojančią. Ši medžiaga pa-klūsta šokejams, tampa jų veiklos laukui ir priemonė. Scena pamāžu pri-sipildo figūrų, ir fi-nalinė mizanscena su sumišusiomis porolono skulptū-romis bei šokejų kūnais užburia ypatingą estetiką, atrodo tarsi tikslas, į kurį buvo eita vi-są šokio valandą.

Muziką specia-liai šiam spektakliui kūrė Antanas Dombrovskis, dir-

bės paraleliai su choreografe, o da-bar stovintis ir dalyvaujantis spek-taklyje prie *didžėjaus* pulto. Nors choreografija be jokios improvizacijos ir tiksliai, muzika kaskart bent siiek tiek kinta, kompozitorius šokėjų nepaleidžia iš akių ir mėgina atspėti jų auseną, atkartoti ar pa-pildyti ją muzika. Taip pavyko su-kurti puikų, itin jautrų judesio ir gar-so dueta.

Kur Romualdas Rakauskas vaikštinėjo šio kiadienai?

Dažniausiai po Vilniaus ir Kau-no senamiesčius, kuriuose baltų žiedlapiai pavasarį retai kada pri-krinta. Todėl peržvelge senų foto-grafijų parodą „Vilniaus ir Kauno šio kiadienai“ kolegos džiaugėsi atradę dramatiškąją fotografo asme-nybės pusę. „Mes jau keturiadasim metų kartu ir galiu pasakyti, kad žydėjimas R. Rakauskui ken-kia. Tie žiedlapiai yra tik fonas, nes svarbiausiai fotografijos herojai – žmonės. Romas yra menininkas, ke-liai simboliais galintis pasakyti la-bai daug, todėl ir jo režisūrinės foto-grafijos vertingos. Tai, kaip jis pastatydavo stalą, užtiesdavo staliesę ir padėdavo duonos kepala, da-bar mes vadintume performansu“, – kolegos darbus apibendrino Alek-sandras Macijauskas. Jis vaikštinė-jančius po Vilniaus gatves prisime-na net keturis didžiuosius fotome-nininkus, kurių pavidžių neminė-sime konspiraciainais sumetimais. Tačiau vėliau R. Rakauskas iš grupelės iškrito, atvyko į Kauną, išsi-davavo iš įtakų ir pradėjo foto-grafuoti visai kitaip. Taip, kad poveikį darė net savo bendraamžiams.

Pasinėrė į žurnalistinę fotografi-ją, kuri šiandien mums atrodo sub-tiliausia meno forma. Tiesa, paro-dos centre – kadras su laikraštį skaitančiu vyru. Ir kažkodėl iš karto ky-lančios asociacijos su pačiu auto-riumi, nors jo anuometinio mes jau nepažįstame. Dar su žurnalistika. Ir su nostalgika prabėgusio laiko se-pija, nes skaitančius virus, na, bent jau iš gatvių ir balkonų seniai išne-šiojo laikas – tokį dabar nebūna. Todėl R. Rakausko fotografijose gyvenimas keliasi tarsi teatras, lyg iš tikras, tačiau ne visai. Užstrigęs aname laike, bet vis dar ataidintis pačiaisiai gražiausiai akordais.

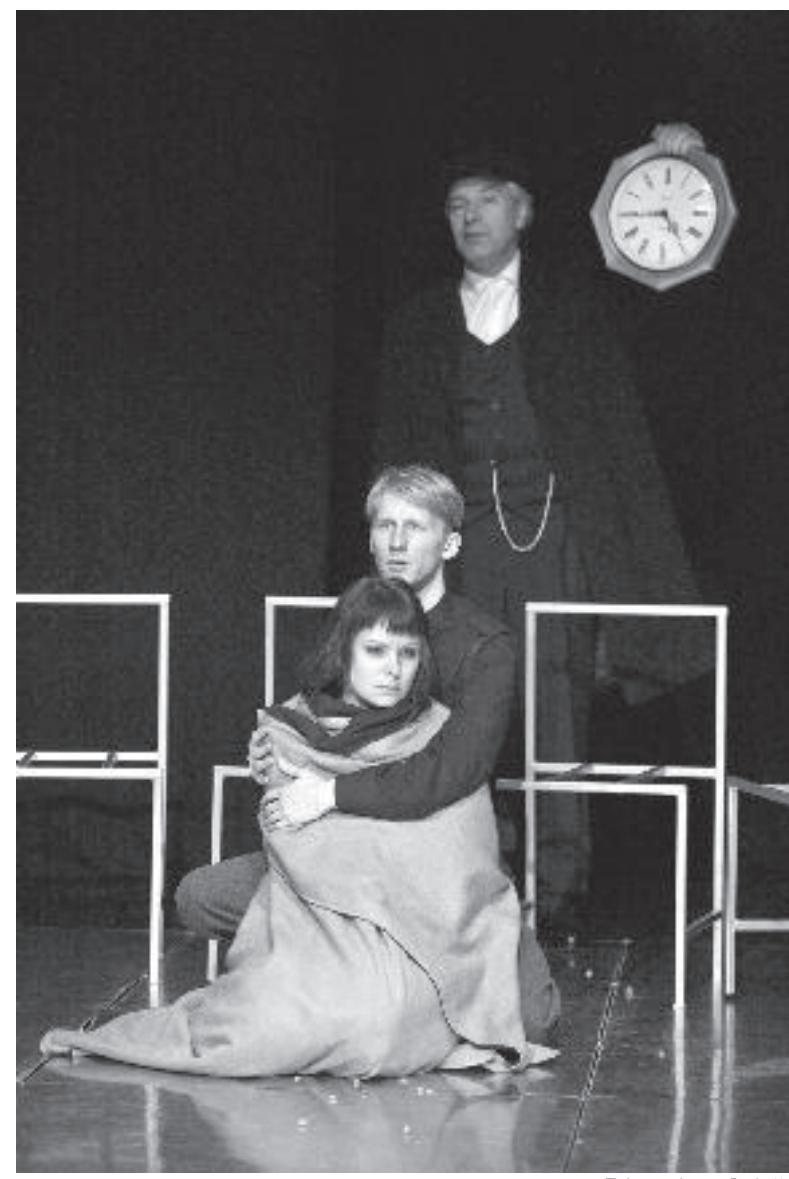
Tomis fotografijomis praėjės gy-venimas grįžta iki mūsų trūkčio-damas, nes laikas nenuoseklus, nors erdvėje išdėliotas tiesiog tobulai. Kiekvienas fotoavaždas mums lyg kino filmo kadras, sustabdytas ir jau nepajudinamas. R. Rakauskas jį su-gavo ir užantspaudavo amžiamis, nes be jo šios akimirkos būtų lyg ir neišspildžiusios, neįgavusios reikiamo krūvio, neperskaitytos taip, kaip dabar galime. Jis savo veikė-jus (žmones, gatves, balas, mašinas,

skėčius ir medžius) išdėliojo taip, kad atrodytų, jog tai vienintelė ga-limybė. Bent kiek nuleista vaiko ranka arba pakilęs moters suknelės kraštas sugriautų viską, kas čia su-kurta, arba pasakojimas pasikeistų.

Nežinia, ar R. Rakauskui bus leis-ta tapti tragiku. Jo gyvenimo proza, kartais gal kiek ir suskaustanti, su-gelianti, vis tiek skamba poetiškais taktais. Mergaitės, per balsius pur-vynus atsargiai brendančios prie šiukslių mašinos, kažkodėl atrodo lyg akrobatės ant lyno. Žmonės gied-ri, tarsi gyventų savo geriausius lai-kus, o gal tik sugaudyti į fotografi-jas laimingiausią dieną, net jei liū-di, atrodo kažką nepaprasto atradę. Tada supranti, kad „kalta“ fotogra-foto akis. Pats jis sī pasaulį ir sukurė. Kaune kiek šviesesnį ir šiltesnį, Vil-niuje – melancholiškai svaigų. Kau-ne gyvą ir judrą, su atvirais, gyveni-mą žaidžiantais ir netikėtai fotogra-finei „režisūrai“ pasiduodančiais žmonėmis, o Vilniuje – labiau atito-lusį ir virtusį grafinėmis gatvių for-momis, spalvomis bei ritmais.

Kaunas-Niujorkas – dokumentika

Lapkričio 11 d. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. Žilinsko dailės galerijoje vyko dokumentinio filmo „August Varkalis“ pristatymas, todėl vienas spal-vingiausiu Kauno menininkų dabar jau gyvena ir filme. Jei sutiksime jo originalą gatvėje, galėsime paly-ginti su tuo, kuris vaikščiojo po tas pačias Kauno gatves ir paupius vir-tualus. Keistas susidvejinimas, kurį stipriausiai pajuto pats dailininkas Eugenijus Varkulevičius, pradėjęs diskutuoti su savo atvaizdu ekranė. Susidvejinę cia atrodo ir miestai, o gal virę miestu-chimera, nes dailininkas (kuris filme staiga prisipaži-nio turėjė tapti muzikantu) dešimt metų praleido Niujorke, o dabar tyliai ir ramiai vaikštinėja Kauno pau-piai. Filme jis gyvena *kaunaniujor-ke*, duris atidaro anapus Atlanto, o uždaruo jau čia, išgėrės taurę vyno su Jonu Meku, atsisuka į savo numylė-tus balandžius Kauno dirbtuvėje, nes toje realybėje, kurią sumontavo filmo režisierė Enrika Striogaitė, vis-kas įmanoma. Ištrypsta laikas, išski-rapio erdvės, griūva sienos ir ku-riasi kažkas nauja. O tame naujame pasaulyje (gal mieste – sunku ir surasti pavadinimą) gyvena menininkas, žaidžia, plesia šlapia šluota ant grindų, per garsiai groja balandžiam-s saksofonu, tapo dažais, vynu ir arbata, perklijuoja kino afisas, bėgio-ja per sniegą labirintų trajektorio-jmis, bado adata kino juostas, tūno tamsiame sandeliuke, kad vėliau šviesus pasaulis jį nustebintų. Be vi-su šiu menkiniekų ir be pačių svar-biausiu dalykų naujasis pasaulis nie-kaip negalėtų egzistuoti, paprasčiau-

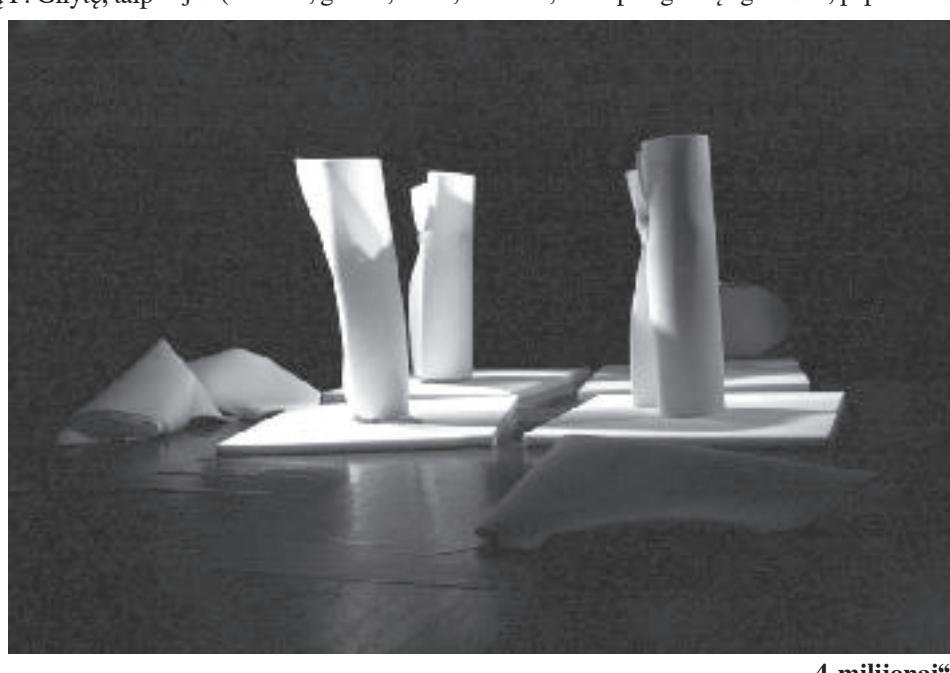

„Dienai ir naktis“.

siai jis nebūtų sukurtas. Lygiai taip pat iširtų sutvarkytas ir surūšiuotas, nes pildosi tik saviems dėsniams pa-valdžiame buvime, kuris sumaišė di-delius ir mažus, reikšmingus ir be-verčius, gerus ir blogus reiškinius. Cia viskas sukaus mažučiamė tvar-kingame chaoso kosmoso. Filmo re-žisierė ir operatorius Laisvūnas Kar-velis sukurė tokį kaleidoskopą, kur-ris užburia, įtraukia ir nepalaiko vie-tos vertinimams. Žiūrovas žengia paskui dailininką (užslėptą muzikanta), stengiasi pataikyti į jo paliekamas pėdas ir net negalvoja, kur nori nueiti. Pasitiki jo intuicija ir leidžia-si į nuotykį. E. Striogaitė, pristatyda-ma filmą, teigė, jog vertų filmu me-nininkų Kaune daugybę. Mums teks palaukti, nes nuotykių būna visokių ir visus juos norisi patirti.

Dienai ir naktis, arba mes ir jie – lygu MES

Istorija apie nesibaigusią istoriją. Apie žydus ir lietuvius. Apie tai, kokia praeitis mus lydi šiandien, tebežvilglioja per petį ir neleidžia nurimti. Spektaklio režisierius ir pjesės autorius prisipažista ieškojė vi-s dar jaudinancios temos ir ją at-radę tarp didžiausių skauduliu. Ypač nūdien. Nenurimus né viena pusė (nors apie puses kalbėti mažiausiai norisi). Žyday vis dar jau-čia skausmą, lietuvių – taip pat, ta-ciau siek tiek kitokį. Todėl Kauno kamerinio teatro repertuarė ir atsi-rado spektaklis, pasakojantis apie painius, skaudžius dviejų tautų sam-tykius. Tiesa, pjesės autorės Daivos Čepauskaitės déka ji virto ne tau-tų, o žmonių istorija, jautriai priar-tėjusių prie kiekvieno iš mūsų. Skaičiai, faktai iširpo žmonių aš-a-rose, nes prisiliesta prie skaudžiau-sių ir asmeniškiausiu dalykų. Ta-ciau nei smerkti, nei teisintis ši kar-ta nereikia, o paprasčiausiai prikel-ti, prisiminti ir pajusti. Todėl spek-taklyje viename asmenyje susi-jungia ir budelis, ir gelbėtojas, save ap-gina ir pasmerkia visi galintys tai-daryti. Niekas nenori pateikti vie-nareikšmių vertinimų. Savaje lei-džiamą atrasti ir šviesą, ir tamsą. Meilės istorija lyg mikroskopu iš-didina žmonių gyvenimus ir išry-s-

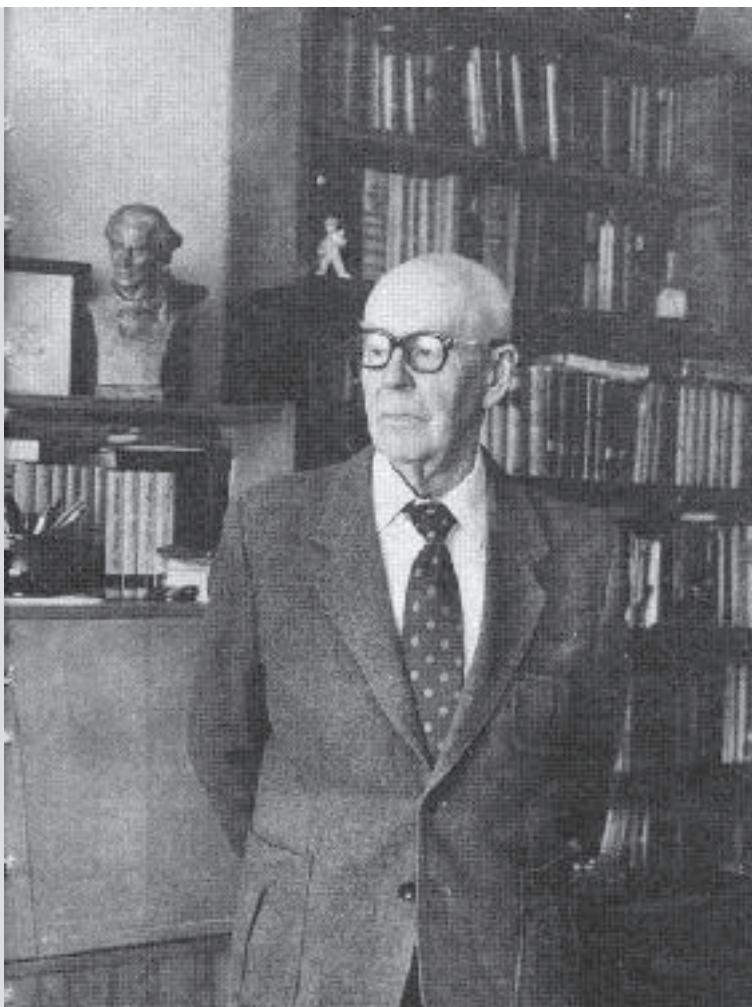

„4 milijonai“.

Kaziui Jankauskui – 105

Užkaltas sandėlis

Kazys JANKAUSKAS

Smulkus lietus krenta ant mano drabužių. Lašeliai įsikimba palto vilnos ir supasi. Stoviu ilgai, o nešalta; stoviu vienas ir daraus kito negu buvau vakar: pavasaris sutriūškino mano sustingimą ir abejingumą kaip upės ledą. Mane traukia tenai, kur išsiši šilta paeitis, buvusi dar nelabai seniai, bet jau nebesugrąžinama. Mano atmintis gaivina tą paeitį, bet šis darbas panašus į neramą, dažnai nutrūkstantį sapną. Ir todėl aš einu iš miesto į geležinkelio stotį miške, kur man teko ir dirbtis, ir gerti.

Nuo vieškelio matau geltoną geležinkelio paviršių ir dvi plonas juostas. Aš, rodos, vėl einu prie darbo ir pradedu skubeti. Bet geležinkelyje nė vieno žmogaus. Aš pasuku į jį iš vieškelio ir einu, skaičiuodamas pajodusius, jau apipuvusius žuolius. Jie guli po bėgiais vienas nuo kito per šešiasdešimt centimetrus, aš einu mažais žingsneliais, kad mano batai papučiuotų kiekvieną iš jų. Nebéra mano žuolių. Rodos, ne taip jau seniai mes čia buvome ir sudėjome šiuos va žuolius. Tada jie buvo nauji, o dabar ir juos reikės netrukus keisti. Ištisai keliuose kilometruose guli mano ir draugų darbas, kurį dieną naktį spaudžia ir slegia juodi traukiniai. Bet kai mano žuolius pakeis naujais – atrodys, kad aš čia nė nedirbau, nepalikau kažką itin brangų. Aš čia dirbau keletą metų, dabar atsisėdu ant blizgančio bėgio ir uždedu ant jo abi rankas. Jom pasidaro šalta, bet atitrauki neporiu: tokis yra malonus plieno kietumas. Kelios žemos smilgų galvos žiūri nuo pakraščio į geležinkelį. Jos ilgai stebisi manimi, patogiai sėdinčiu ant nuvinėto bėgio. Stulpų vielose tupi

sugrižę šnekučiai. Geležinkelio grioviouose, vėjo kibinamas, šoka vanduo. Aš čia sėdžiu kaip namie ir valandėlę nieko nenoriu. Pasižiūriu kairėn, dešinėn – tuščia. Debesys slenka. Niekas neina, o man rodos, kad šalia manęs vėl stovi nubudusi paeitis; kad aš tebedirbu geležinkely, dabar tik pailsėt atsisėdau ir tuo imsiu kastuvą arba kūjį į rankas ir kalsiu ilgus bėgvinius į naujus, mirkytus, karbolius ir smala kvepiančius žuolius. Rodos, vėl girdžiu seniūno balsą: „Alfuk, ko tu sėdi? Davai bėgvinių, kalk! Stabdai kitų darbą.“ Bet rėksnio seniūno dabar nėra čionai, šito juodabarzdžio žmogaus, kurio kuopoj dirbdamas aš išaugau ir subrendau. Manęs jau niekas nebara, neragina, ir aš sėdžiu kaip vienišas elgeta šitam ramiam tarpstote. Prisiminimai taip apgulė, kad pasidaro sunku, ir aš glostau rankomis mūsų žvyrą. Jis gniūžta po mano rankom ir gnaibo delnus. Man čia ir gera, ir liūdnai. Atrodo, kad ką tik pasibaigė triukšminga šventė, žmonės nuėjo sau kur kas, išskirstė linksmi, o mane paliko čia pačius niekus saugoti ir prie jų sėdēti. O šiek tiek vėliau aš jaučiu, kaip per mane žengia naujas, šiūmetinis laukų kvapas, keistas viešlū dūzgesys, netolimo miško dainukė ir vasarot gržusio šnekučio giesmė. Mano dūšia dabar švariai kaip žolė po lietaus.

Toks aš įžengiau į stotelę. Pirmaisiai mane pasitinka baltais dažytas semaforas. Vieną sykį girtas monteris ir aš lipome į viršų jo tai-syt, bet monteris krito žemyn iš pat viršaus ir nusilaužė koją, aš vaikėzas tebuvau ir tik tik nešokau pasukui iš išgąscio.

Išeimininko būdelė jau nauja, bet

iešmininkas dar tas pats. Išeina jis mane pasitiki ir šypsosi.

– Sveiki, seni. Tu dar čia, mano mielas?

– Nuo pirmos išeinu pensijon.

– Man nesvarbu, kada tavęs čia-nai nebebus. Geriausia, kad šian-die tebesi. Aš kadaise valydvau nuo šitų iešmų sniegą. Jei valyt tekdayo naktį, tai aš kas pusvalan-dis eidavau pas tave šildytis. Tu tik vieną sykį nepriėmei manęs pa-sišildyti. O šiaip jau mes dažnokai išsėdavomės būdelę, snausdamis prie ugnies, ir klausydavomės pū-gos klyksmo už būdelės sienų. O pasakyti tu man, kaip laikosi tavo miela, dievota rami žmona?

– Jos jau nebéra.

– Blogai, seni, blogai tau vie-nam dabar. Nei tave kas bepasitin-ka iš tarnybos gržtantį, nei kas pie-tus bepagamina.

– Ji dar būtų gyvenusi, tik per savo gerumą mirė. Išikalė į galvą, kad man sunku ir nepatogu eti iš stoties į kaimą pietų ir émę man pietus nešioti. Sykį žvirinis tra-kinys ją visai ir pervažiavo. Liū-dėjau aš, liūdėjau, toks ir šiandie esu nelinkmas. O sūnus kariuo-menėj.

Sėdžiu ir klausausi, kaip jis ra-miu balsu pasakoja apie viską, kas čia per šį laiką nutiko.

– Viktutė už Antano ištekėjo. Jis dabar mūsų stotelės viršinin-kas.

– Pasiutėlis Antanas! Tokią žmoną gavo. Tavo duktė turėjo bū-ti tikro ir didelio pono žmona.

– O kam jai reikia? Ji kulkli mer-gaitė.

– Tu su ja dažnai matais?

– Pavakariais dažnai čionai at-eina. Pasikalbam apie motiną, kar-tais apie tave.

Aš susijaudinu ir nebegirdžiu, ką jis dar pasakoja. Viktute, kūdiki. Aš perbraukiu dešine ranka sau per skruostą. Senis juokiasi:

– Tu labai susitepei.

– Mat rankos nešvarios, – ir ran-kove valausi veidą. – Aš einu to-liu. Man reikia pamatyti Antaną.

Stotelės rūmai nauji.

Stoviu peronelyje ir stengiuo-si nurimti. Iš telegrafo kambario išbėga raudonkepuris Antanas ir šaukia:

– Po velnių, Alfonsai! Senų draugų susitikimas!

– Tu toks nutukęs, net skruo-tai bližga.

Jis juokiasi ir apkabina mane.

– O tu perdaug liesas. Niekur iš stotelės nešleisiu, kol prisiaugini-si pūdą lašinių.

Pasako pro langą telefonininkui, kad šis pabūtų jo vietoj, o pats tempia mane į antrą stotelės rūmų aukštą, kur jis gyvena.

– Kaip Viktutės sveikata?

– Nutuko ir ji.

– Netiesa, – atidaro ji mum du-ris ir stoviu prieš mus liekna, jauna, vaikiška, kaip ir pirma. Suspaužiu jos ranką, ji spaudžia dar išgai-

– Geral, kad tu susiruošei mus aplankysti. Mes čia neblogai gyve-name, visko turime. Vakar gero alaus bačkutę iš miesto parvežiau.

Man rodos, kad aš sapnuju. Tik jūs pamanykit: apsilankė Alfonsas, senas vilkas, svečias nebuvelis, ne-pasėda, originalas. Tu kaip?

– Pėscias. Patys matote, kad ir rankos nešvarios, ir kojos purvinos.

– Ir veidas suodinas, – susiju-kių Viktutę.

Gerai tu juokiesi, mergaite! Pa-sakyk man dar ką nors ir dar susi-juok.

– Aš sėdėjau ant bėgio ir ils-

jaus. Buvau užmiršęs, kad geležinkelis kiekvieną, kuris jį paliečia, padaro darbininku. Aš norėčiau nusiprausti.

– Prašau į vonios kambarį. Atsi-men, Alfonsai, tas dienas, kai mes buvom tik darbininkai? Paskui knygų, vadovelių prisipirkom, ir šit kuo baigési mūsų mokslas – ponai esame. Aš šitą visiems kartoju. Kai man prisisapnuoja darbo die-nos, tie žuolių mainymai, lietus, kuris mus skalaudavo rudens me-tais, – tai šiurpas mane nukrato, pa-sidaro šalta miegot ir po vatine, šil-kine antklode.

– O aš vėl noriu būti tiktais darbininkas. Mokslas man nieko nedavė. Tik nuo žemės atitraukė, nuo realaus gyvenimo.

– Nesuprantu. Aš neatitrūkau nuo žemės, aš tik papildžiau savo gyvenimą patogumais, komfortu, pasiekiau, ko troškau, dėl ko mo-kiaus, ir dabar esu patenkintas viskuo: gyvenimu ir, svarbiausia, sa-vimi.

Jis pasiekė, ko troško, jis įkopė į antrą aukštą! O Viktutę, po velnių, tikriausiai pasidarė į ją panaši, kaip jo šešėlis. Jeigu taip, tai nėra man jokio reikalo ilgiau be-būti pas tuos aukštininkus.

– Tai jau eisiu.

– Kur tu eisi? – pašoka Antanas. – Aš, rodos, tave nenugirdau, nesupratau.

– Nesukubék, Alfonsai. Pabūk pas mus dar valandėlę. Kur tu sku-bi? Man rodos, kad tu spėsi išeiti.

Vėl tas Viktutės balsas! Aš sto-viu prieš ją laimingas ir nuleidžiu galvą.

– Taip, aš dar pabūsiu pas jus. Aš jau eisiu, bet prie stalo. Kuo jūs mane pavažinsin?

Šit mes visi trys sėdime prie sta-lo ir daugiausia geriam. Stalas nedideliis, Viktutė sėdi arti, kartais at-sargai paliečia mano alkūnę. Iš-geritas alus viduriuoje darosi šiltas, ir atrodo, kad galva kažkur vie-na pati plaukia. Pro didelius lan-gus matyt miškas ir prie pat geležinkelio senas, užkaltais langais ir durim, toliu apmuštas sandėlis. Kad-aise aš jame miegodavau, ir ne sy-ki pas mane buvo atėjusi Viktutė, šita iešmininko duktė.

– Dabar ten niekas negyvena, – ir geriu alų.

– Kur taip?

O Viktutė atsitraukia nuo manęs ir pasako:

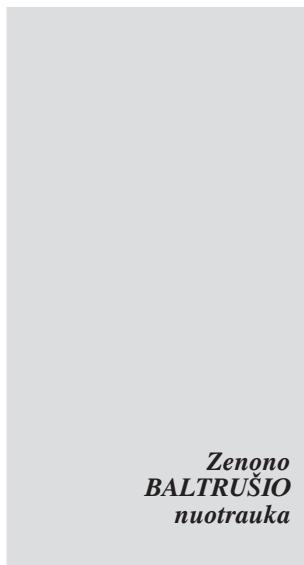
– Sandėlis dabar tuščias. Vis dėl-to kartais aš stoviu prie jo užkaltų durų ir, rodos, girdžiu sandėlio vi-duj tylų dainavimą. Ten gyvena kažkas nerealus, neapčiuopiamas ir retkarčiais kviečia mane ateiti.

– Na, mano žmonelė vėl pradėjo. Tokia jau jি yra. Žinai, kaip to-kios vadinos? Romantikės, rodos. Vakarais ji viena pati ilgai po stotelę vaikštineja.

Nukelta į 5 p.

Algimanto ŽIŽIŪNO nuotrauka

Zenono
BALTRUŠIO
nuotrauka

Rimantas Petras Elena von KLUSAS

Rubironijos

Iš laiko į laiką kaštomas pasvyra.
Jis vėja prilaiko – kaviniai zefyrą.
Ir laikas – į naktį – linksmai atsidūsta,
ir moterys vyrams – kas rytą – kefyro!

Šešėliuose besimaudantį,
užklupo saulė jaudinanti.
Švelniai nužvelgė visut visą
mane, pensiją gaunantį!

Dabar kas netikra – tikrovė.
Kaip vėl tikrą netikras apkrovė!
Ar išlīs, išsilaisvins tikrasis? –
Surištos rankos tikrovės rankovėm...

Brangios žemeles pilnos mano akys,
dainavo toks tautietis pasilakęs.
Dabar gi pilnos ausys ir burna –
privatizuot žmogeliui, regis, sekės...

Ir émė lyti, pasiutiškai lyti –
asfaltas pražydo sidabro gelytém.
Galéčiau – per gatvę ir – į namus,
bet kaip gražu, kaip smagu negaleti!

Ką duoda vaišės? Daug, jei tu bačka:
tvirti lankai, stiprus, talpus. Ir – ką? –
sugurino tau nosi baliuje... Tačiau
iš jo vis tiek parsineše kažką.

Įkaitinta žemė, dangus,
šilti debesėliai languos.
Įkaitinti kūnai ir norai –
jūra nurimo – lovos banguos.

Kiek galima tušciai kalbēti –
perpetuum mobile ant bēgių!
O sakém, amžinų nebūna...
Būna! Nuo bēdu kai bēgi...

Tegyvoja dabartis!
Kam verta, kam be vertės.
Tegyvoja, tegyvoja!..
Kam – prošal, kam – į dantis.

Man šypsojos Venera!
Toji karvė nedora?
Ne, ne karvė, bet žvaigždė...
Greit krūtū bus premjera.

Nemirtingas humoras

Guli pigiam grabe, ranka po galva,
kitoj – rožinis, kryželis alavo.
Koja ant kojos... – Humoras juodas?
– Margas! – šypt ir pakeli galvą.

Įsikalbejai save gerą,
šaunu, maštantį – kaip dera!
Ir laimingas: mat gerųjų
tik nedaugel pasidaro...

Dvi ašarų rūšys: skausmo ir juoko.
Galiu pasigirti – jas saugoti moku:
i viđu verkiu, i viđu juokiuos,
savom nesušlapinu žmogų!

Bare – ehe

Liežuvis tavo daugiakalbis.
Ant jo beveik jau visos „Alpės“.
Jei dar „Tenšanis“, „Himalajai“...
Per daug nusitaşsi – kelkis!

Ne tokie jau mes prasti –
pamesti, bet atrasti.
Užmesti, kad vėl atrastų...
„SOS! – šaukiu, – mes pakrašty!“

Čiutyte čiuto.
Čiutyte čiupo
ir išzagino
trys. Trupučiuką...

Tautiški upeliai bėga
kakta, skruostais – į sermęgą:
tautiškai kerti kiaulieną!
Tautiškumas – prieš pat miega.

Muzika saldžioji –
rasos tilindžiuoja.
Negirdi? – vargšelis –
skrandži skilandžiuoji.

Lyle vai lelyle –
i ozono skylę.
Bet kurioj ji vietoj?
Ten, kur žodžiais lyja.

Ramunėlių šilkas,
gelsvos kojos žvilga.
Sveikai akys žiūri
i šuns dribsnį šiltą.

Meilės galia

Aš tikrai myliu Lietuvą, aš tikrai
myliu Lietuvą ir man čia gerai.
Tu tikrai myli, tu tikrai – Lietuvą
ir i ja Airiją atsivarai.

Zitai nėra mažų dalykų, viskas vienodai svarbu: ir žmogus, ir gyvūnas, ir pupelių auginimas, ir klasikų vertimai.

Gražina ją vadina vyras rašytojas K. Saja, Zita ji tuomet, kai dirba savo darbą – verčia iš vokiečių ar švedų kalbos arba rašo eilėraščius. Pirmajį jos knygą skaičiau bene prieš 30 metų – „Virpanti erdvė“ išleista 1979-aisiais, antroji pasirodė 1986-aisiais („Šviečia debesys“), paskui – ilga ilga tyla, ir štai 2009-aisiais nustebino trečioji, pavadinta „Tenoriu būti“. Viršelyje – raudona linija, einanti per medžių kamienus. Taip paženklinami kirtimui skirti medžiai. Apniko daug asociacijų ir klausimas – kodėl? Ar eilėraščiai pasirenka knygos viršelį, ar viršelis įveda į eilėraščio erdvę? Pavadinimas „Tenoriu būti“ dvelkia susitaikymu, turėjimu kaži ko tikresnio ir prasmingesnio. Pastangos atrodyti metams bėgant netenka prasmės, o troškimas turėti susijęs su tuščiomis ambicijomis, kurios nyksta, kaupiantis vidiniams išgyvenimams. „Būti“ Zitai reiškia gyventi nesistengiant atrodyti, kai nesvarbu, kas ir ką apie tave manys, kaip vertins. Tada atslūgsta įtampa. Rudeniška ramybė ir jaukumu dvelkia tylus buvimo dižiaugsmas. Išminties kupinas atsigrežimas į vaikystės metus, tévo, motinos atminimis, senelės Magdalenos pamokymus, kurie primena užkalbėjimus, turinčius jau kitą prasmę. Metų atstumo nuskaidrinti prisiminimai įgauna savo gyvenimą, anot Elenos Baliutytės, persmelktą etnosu.

Nukelta į 7 p.

Portretas

Autorės nuotrauka

Regina JASUKAITIENĖ

Savo gimtadienio proga ji kepa kopūstinių pyragą. Naminėje krosnyje, sodyboje, nes dar nesibaigę vasaros sezonas. Pyragas ne tik skaniai kvepia, bet tirpte tirpsta svečių burnose, net nepastebint, kad jau sotu, kad gana. Zita Gražina Mažeikaitė nemégsta nei didelio būrio sveikintojų, nei pompastikos. Todėl ilgai suku galvą, kokios gélės tiktų šia proga. Néra paprasta išrinkti. Neįsivaizduoju rožių – banalu, juoba gerberų ar gvazdikų. „Gélės gražios, kol gyvos“, – tokia nuostata Zita vadovaujasi visą gyvenimą. Nebent lauko gélių puokštėlė.

Tokią iš pievų, iš laukų surenka vyras Kazys Saja. Nusistebiu puokštės subtilumu: smilgos, ožekšnio šakelė – dėl žaismo, apynys sudar žaliais spurgeliais, geltona gelytė...

Vakaras šiltas ir jaukus. Daugiausia kalba K. Saja. Zita mažakalbė, ką ne ką prideda, patikslina. Kiekvienas jos žodis delikatus, pa-kylėtas. Kaip ir mudviejų pokalbių temos. Net jei šnekamės apie grybus ar agurkus Zitos darže. Atrodo, jos mintys nuolat skraido aukštėliau. Sodybos namo pavénėje – iš Švedijos parsevižti ciobreliai, iš panamės vis dar išlen-dia pasiūlyti žaltys ir driežas, o darže ji glo-boja... rupūžę. Apie ją parašiusi eilėraštį.

Rupūžele,
bobute storoji,
Išvengusi dalgo ašmens
ir mūsų žalčių,
kur tu dabar žiemoji?
Iširausk i mano gelyną,
po buvusių obels pašaknėm,
po narcizo keru.
Pasiilgsiu kerinčios tavo akies
auksiniu pakrašteliu, kai laikiau tave delnuose,
Iveikusi baimę.

Vis dėlto eilėraštis ne apie rupūžę. Apie buvimą gamtoje. Su gamta. Švelnumą gyvėi. Bet kokiai.

Dairausi po sodybą. Pakeliu galvą į kie-me augantį ąžuolą. Sako, kékštai, skabyda-mi giles, nudraskė medžio šakeles. O K. Sajos įkeltuose inkiluose vėl visą vasarą gy-veno čiurliai. Šaudė po dangų, nes, žinia, nutupia jie retai: kojytės per trumpos, kad ant žemės nusileidę galėtų pakilti. Reikia atspirties. Reikia žmogaus rankos. Metaforiška.

Zita sodyboje globojo benamį katiną, kažkieno atvežtą į paliktą, jau sulaukėjusį, neprisileidžiantį žmogaus. Kai iš vakaro padėdavo maisto, rasdavo išlaizytą lékštélé.

Šiuo metu Nobelio premijos laureatas Tomas Transtromeris (g. 1931), kaip pažymėjo Nobelio premijos komitetas, savo kūryboje svarsto didžiosius egzistencijos klausimus – mirties, istorinės atminties, gyvenimo, gamtos. Žmogus jo pozijoje – lyg kristalas, kuriame slypi šviesi galia. T. Transromerio eilėrašciai šalto kolorito, žiemos kvapo, nutieksti šiaurės pašvaisčių. Literatūologai poetą vertina kaip modernistą, kuriam būdingi siurrealistiniai vaizdiniai, baltosios eilės, ritminiai eksperimentai, išrankus klasikinės eilėraščio formos keitimas.

Tomas TRANSTROMER**HAIKU**

*Tamsybės nelaisvė.
Kaktomuša su juodu siluetu
kažkieno akyse.*

*Saulėlydis.
Buksyras atsisuko
buldogo snukiu.*

*Takažolė
prasiskverbia pro asfaltą
nelyg kaulytoja.*

*Nukritę lapai
neįkainojami kaip
Kumrano ritiniai.*

*Baugus miškas,
kur gyvena vargeta Dievas.
Nušvito sienos.*

*Niūrus vaizdas.
Dangstoma elgetystė.
Gélės kalinių drabužiai.*

*Suok, lakštingala!
Iš gelmės veržiasi –
mes nešiojame kaukes.*

*Elnias saulekaitoj.
Musės prisiuva prie žemės
nukritusi jo šešelj.*

*Lapkričio saulė.
Plaukia didelis mano šešelis,
virsdamas miražu.*

*Mirtis pasilenkia virš manęs
kaip virš šachmatų etiudo.
Sprendimas jai žinomas.*

*Išskobti plyšiai
uolos užburtame šlaite.
Artėja aisbergas.*

*Pažvelkite – aš guli
kaip išmesta krantinė valtis.
Man ramu.*

*Čia neseniai degé saulė...
Stiebas su juodomis burėmis –
iš praeities.*

*Kažkas atsitiko.
Méniesienoj nuskendo kambarys.
Dievas tai žino.*

*Stoge didėja plyšiai.
Dabar mane regi miruolis.
Štai jo veidas.*

*Niūrus vaizdas.
Dangstoma elgetystė.
Gélės kalinių drabužiai.*

*Suok, lakštingala!
Iš gelmės veržiasi –
mes nešiojame kaukes.*

*Elnias saulekaitoj.
Musės prisiuva prie žemės
nukritusi jo šešelj.*

*Lapkričio saulė.
Plaukia didelis mano šešelis,
virsdamas miražu.*

*Girdžiu lietaus ošesį.
Šnabždu burtažodį,
kad ten atsidurčiau.*

*Atradimas.
Ši sena obelis.
Šalimais – jūra.*

*Jūra kaip siena.
Klausausi žuvėdrų –
bangos artėja prie kranto.*

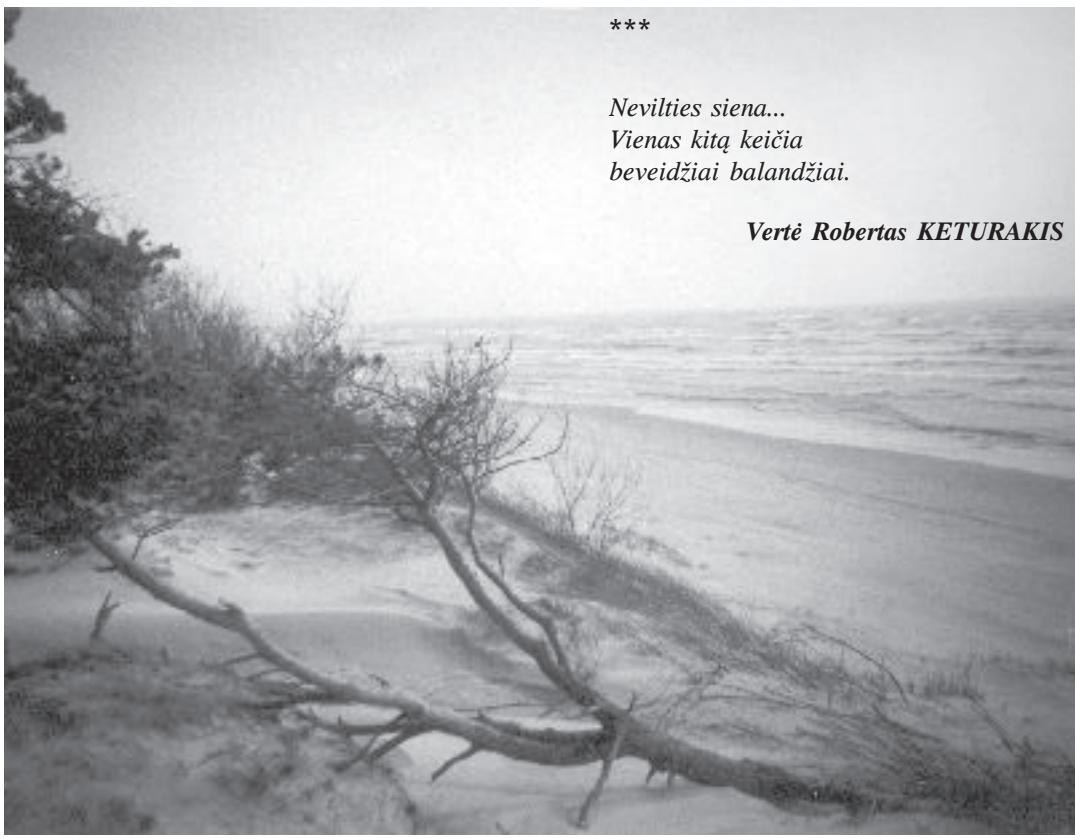
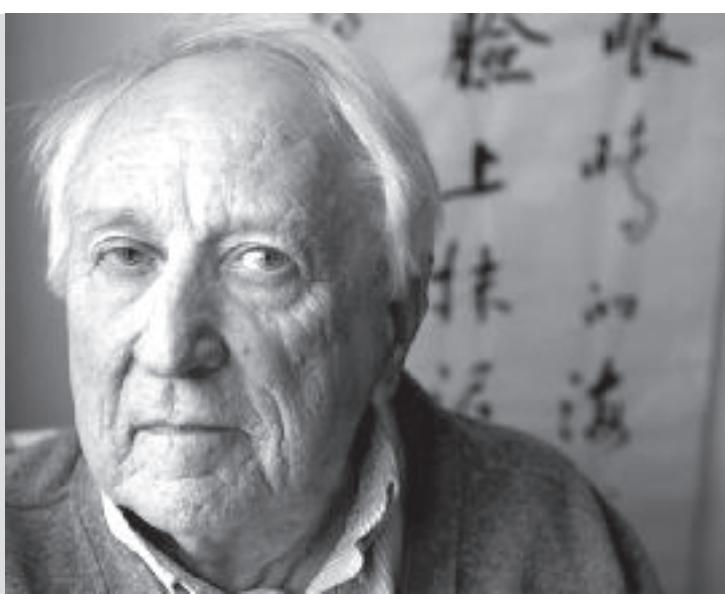
*Dieviškas véjas i nugara.
Šūvis su duslintuvu –
nesibaigiantis sapnas.*

*Žila tyla.
Mėlynė slenka įkandin.
Žvarbus jūros dvelksmas.*

*Tibeto šventovė
su kabančiais sodais.
Batalinės scenos.*

*Nevilties sieną...
Vienas kitą keičia
beveidžiai balandžiai.*

Vertė Robertas KETURAKIS

Užkaltas sandėlis

Atkelta iš 3 p.

Tegu jis kalba. Jis nesupras žmonos nuotaiką. Jis niekad neatspės jos elgseną. Viktutė prie sandėlio ieško praeities, kaip aš jos ieškau geležinkelyje. Ji dar neužmiršo Alfonso. Už šitą aš jai dėkoju tuo, kad vėl geriu alų.

Ateina telegrafininkas ir iškviečia į telegrafą Antaną.

– Aš tuoj grįšiu, – svirduliuodamas braunasi pro duris Antanas. Jo dantys papirozas. Antanas šypsosi. – Tai gražus pavasariėlis, Alfonsai. Gyvenk, bendrai paėmus, ir norėk.

Koridoriuj jis uždainuoja ir nurieda žemyn. Girdėt, apačioj kvatojasi.

Aš sėdžiu prie lango ir matau – stotelėj kaip danguj ramu, kaip kapinėse. Tai mane gąsdina, aš tuoj eisiu iš čia. Pasidaro nuobodus, lyg būčiai pirtyj ir laukčiau, kol kiti užleis vietą nusiprausti. Kad aš atėjau čionai iš miesto, tai dar nieko. Bet aš matau šitą užkaltą sandėlį, ir man rodos, kad Jame rėkia visiem amžiam prirakinta susenusi, piktą praeitį.

– Tau čia nebūna anksta?

– Galbūt. Bet kur aš bégšiu? Reikia kaip nors gyventi. Dievas išleido mane į pasaulį su tuščiom rankom. Ką turiu daryti? Kartais svajoju, daugybę visokiausią gėlių auginu stotelės sodelyje. Žiemą stoviu prie lango ir žiūriu, kaip sninga.

– Bet prie sandėlio tik pavasarį nueini.

– Kartais man rodos, kad ir tu ateini tenui su manim pastovėt.

– Aš neateinu. Aš maniau, kad mes jau niekad nebesusitiksime. O šiandie, žiūrėk, mes vėl kartu. Aš labai jaučiu tavo buvimą čionai. Galbūt todėl, kad dažnai apie tave galvodavau. Aš palaikysiu ir paglostysiu tavo nusvirusią galvą, ir atrodys, kad vėl grįžo ramaus darbininko dienos. Tavo krūtys šiltos, kaip pajūrio smėlis debesuotą vasaros dieną.

Sugrįžęs Antanas išgirsta mano kalbas. Jis trenkia į kampą savo raudoną kepurę ir pasako:

– Aš manau, kad tau jau laikas...

Į stotelę ateina vienas pats garvežys. Jis temps iš plytinės į centralinę stotį plytų vagonus. Mašinistas pažįstamas.

– Pavėžysi, Kazeli?

– Sėsk. Papiroso turi?

– Aš nerūkau. Labai gaila, žinoma.

– Sėsk. Tieki to su tais papirosoais.

Aš stoviu šalia mašinisto garvežyj ir matau Viktutės buto langus. Ji dabar turbūt vaikšto iš kambario į kambarį arba sėdi ant lovos krašto. Romantikė, gėles sodina. O eiti su manim, nieko neturinčiu, neišdriso. Mégsta ir ji ramų, patogų gyvenimą. Laukanai taip neišeis, kad jau nebegalėtų grįžti į šilumą.

Mes važiuojam iš čia, ypač aš. Šitas garvežys dar kiek sykių grįš čionai, aš nepajégsiu.

Iešmos.

Stovi senis iešmininkas ir kažką man šaukia. Gal jis prašo, kad šokčiau iš garvežio.

– Aš negaliu, seni!

Garvežys tempia mane vis toliau nuo praeities kapo. Garvežio ratai diliina ir plaka tuos bēgius, kuriuos aš tiek laiko keičiau, tvirtinau, čiupinėjau. Bet man dabar ne dėl to liūdina: éda mane aiškus supratimas, kad atgal į praeitį negalima grįžti ir rasti ją nei pavasarį, nei kai lapai geltoni, nei subato, nei nedėlio.

1938

Erdvių ir vaizduotės sandūroje

Jolanta SEREIKAITĖ

„Sado sindromas“* – jau dešimta Jolitos Skablauskaitės knyga ir šeštas romanas, savo apimtimi gerokai pralenkiantis ankstesniuosius. Galima sakyti, tai monumentalus kūriny, pretenduojantis akcentuoti rašytojos sukaktį ir dar kartą patvirtinti išskirtinę jos vietą mūsų literatūroje. Aišku, romanas tokiu provokuojamu pavadinimu kužda skaitojyjai apie tame galbūt slypinčių visokių sindromų, ligų, psichoanalizės motyvų san-kaupą, juo labiau kad pati rašytoja kartą yra sakiusi – jai svarbu ištyrinėti tamsiąjā žmogaus prigimtį, ištraukti į dienos švesą, at-skleisti įvairius žmoguje slypinčius puvėsius, atverti dvasines žaizdas. Tačiau autorė pasirinko ne detektyvinį žanrą, nors neįžvalgus skaitytojas galbūt klaidingai „Sado sindromą“ priskirs detektyvui, nes ir tame rašoma apie paslaptinges žmogžudystes. Naujasis romanas netelpa į vieno žanro rémus, kaip ir bet kokia intelektuali literatūra. Iš pradžių knyga, kiek žinau, turėjo vadintis ne „Sado sindromas“, o „Glicinijų gedulas“ – tegu atleidžia autorė man už paslapties atskleidimą, bet šis pavadinimas pasirodė esąs pernešlyn poetiškas. „Sado sindromas“ tokios apimties (472 puslapiai) knygai gal ir geriau tinka, jis tiksliau nusako šio teksto „sunkumą“, sklidantį iš gausybės vaizdinii, metaforų, poetinių detalių, kurias privalai neskubėdamas, išsiausdamas kontempliuoti.

Rašytojai labai svarbus stilius, kalba. Ji kuria rafinuotą pasakojimo audini, gali ne tik sekti painias, netiketas siužeto linijas, bet ir mėgautis poezija prozoje, kalbos turtingumu ir daugiasluoksnįskumu, atsiverti šiam pasakojimui kaip paveikslui, kaip geriausiai koloristinei tapybai, o žodži prilyginti teptuko brūkšteliųjimui, kuriamo slypi gausybė spalvų bei atspalvių – štai pajusti bei taip tiksliai įvardyti pajėgus tik vizualijo meno žinovas. J. Skablauskaitė, kaip menotyrininkė ir piesėja, turi šiuos privalumus. Skaitydami romaną mes kone kiekvienamie puslapyje atrasime vis naujų slėpinių, meistriškai ir meniškai aprašytų detalių, kurios ne mažiau reikšmingos nei turinys ar siužeto vingiai.

J. Skablauskaitės prozai būdingas poetinis pasakojimo konstravimo principas – kai, rodos, vaizdai patys pradeda iš kažkur plaukti, pulsuoti, nejučia patiriamame specifinė, vien poezijai būdingą ritmiką. Sakinio pradžia iš naujos eilutės taip pat sietina su eileraščiu. Tokios poetinės prozos pavyzdys galėtų būti ir ši ištrauka:

„Mėnulis tebeliejo balzganą miruolišką pieną.

Mėlynveidė ištiesė sparnus.

Vanduo pakilo dar aukšciau. Naktis buvo gili, šviesi.

O dieną raibuliavo bangos, skleisdamos keistą stiprų kvapą. Išsigandusios kates iškorė į medžių.

Vanduo apsėmė daiktus, mirko seni laikraščiai ir neberekalingi skudurai.

Pirkia grimzdo gilyn į ezerą. Pro langus praplaukė antys. Buvo kovo pabaiga. Tuo metu mes visada keikiame savo ezerą“ (p. 19).

Romanas padalytas į kelis skyrius, siejančius atskirus laikotarpus, jis netgi šiek tiek žaidžia skaitojo sąmonę, kuri ieško ko nors artimo grafo de Sado kūrybai, aliužių į ją. Vis dėlto galop tenka pripažinti, kad didelio artumo néra, nors ir užtiname skyrių, skirtą vien erotikai. Bet ir erotika čia – kaip reginys, prilygstantis fantastiniams mitologiniams ekskursui į pagrindinio herojaus sąmonę. Viša knygą jungia interjero dizainerio Albano (Bernardo) istorija, kuri prasideda nuo vaykystės kaime: ten jis su kitais broliais gyveno sodyboje prie ežero, o vaykystės erdvė buvo ganetinai mistiška – netoli ese galėjai su-

tiki keistų būtybių, pasaulis tarsi įgaudavo sakmés ar šiurpios pasakos bruozą. Veikiant tokiai aplinkai ir kilo pagrindinio herojaus kūrybinės idėjos, siekis toliau ieškoti grožio, įprasminti jį interjeruose. J. Skablauskaitės prozai būdinga tai, kad jos herojaus pa-prastai tampa kūrybingos, išskirtinės asmenybės, kurias tarsi valdo kaži kokia negera lemtis, fatalizmas. Pernelyg buitiškos problemos rašytojos nedomina, galbūt jos gali atsi-spindėti šalutinėse linijose, tačiau ir tenai netgi menkos detalių jos plunksnos galia pa-verciamos meistriškais inkliuizais.

Lietuviško kaimo vaizdai, gamta, iš rūku išnyrancios laumės baugiai veida, nepaprastai gražiai drabužiai, kažkokios pu-siai realios, pusiau mitologinės būtybės – visai J. Skablauskaitės prozai būdingi elementai, derantys prie jos savito, neskubraus pasakojimo, kuris gali netikėtai pasibaigti, nutrūkti ir sukurti kitą istoriją, pereiti į gryną poeziją, vaizdingus aprašymus, susilieti su gamta. Iš tautosakos, net kitų šalių mitologijos kilę motyvai susipina, auga stichiškai, sa-vaine kaip kokie laukiniai augalai; pasakojime nemažai siaubo filmams artimos nuotaikos, niūrumo, šiurpumo, sumišusio su grožiu, išsigimimu ar subtiliai jaučiamais aplinkos pokyčiais, nuoautomis, faktūromis. Ta-sai įtempto siužeto balansavimas tarp vaizduotės ir tikrovės, veiksmo priskyrimas paraleliam pasauliu byloja ir apie pačią kūrybos prigimtį – sukurti neįtikinamiausius fantasmagoriškus vaizdus, ignoruoti tiesmukišumą, pereiti prie pasamoninių nuojautų, sąmonės srauto, nepataikauti skaitytojui, nebijoti apsunkinti jo suvokimo vaizdingais aprašymais, nors kai kam gali pasirodyti, kad gausūs erotiniai epizodai – siekis įgyti kuo daugiau populiarumo. Tačiau netgi tos ištisai viename skyriuje aprašomas intimios scenos, kai pagrindinis herojas Albanas kasdien guldo į lovą vis kitą moterį, taip tarsi slopin-damas geismą savo jaunutei globotinei, pri-mena kažkokį groteskišką moterų paradą – šioje „tirštoje erotikoje“ greičiau aptinkti siurrealistinę kūnų kaitą, kazanovišką konvejerį, pasakojantį apie instinktyviąsias mūsų protut jaukiančias galias, o ne siekį priblokštīti skaitytoją. Moterys romane atspindi tam tikrus kultūroje susiformavusius moteriškumo stereotipus, atsiškleidžiančius per vyru prizmę. Pirmuoju asmeniu kalbančiam vyriškiu tampa nesuvokiamas bei iracionalus moterų pasaulis, kuriamo susipina geidulys ir demo-nišumas. Moteris čia – Ieva, ištėsusi Adomui obuoli, ji gundytoja, gebanti išvilioti iš rojaus ir panardinti į purvą. Vyriškasis pasaulis, nepaisant kūrybinių Albano užmačių ir jo alter ego – maniako Redo – žiaurumo, lengviau suvokiamas, paaiskinamas, racio-nalesnis. Netgi maniako siekis žudyti jaunas merginas – tai baimės (esą jos taps tokios pat pavojingos vyru) pasekmė, noras, kad jos niekuomet nesuaugtų, nesubrēstų ir neišskleistų vyrams grėsmingos savo galias. Pa-grindinis romano personažas į moteris žvel-gia tarsi į bauginantį vandenį, kuris tyvulia-vo vaykystėje netoli jo namų ir kurio motyvas vis kartoja; juk moteriškumas sietinas su begalinėmis chaoso erdvėmis, su tais pirmynkiškais iščių vandenimis, kurieji jis, kaip dizaineris ir vyras, siekia suteikti struktūrą, formą, stilium. O tasai nestrukturnuotas moteriškas pasaulis herojų nuolat verčia susidurti su netektimis – pirmiausia Albano žaidimų draugė Alda Kabalda netikėtai miršta nuo paslaptinges ligos, vėliau jo globotinė Moina, prostitutės dukra, kurios likimas tragiškas, randama nužudyta kapinėse; tada Albano ne-pasiektoji meilė gražuolė aktorė Igerna taip pat miršta po sunkios ligos. Visos jos gražios ir tragiškos, tik nuolat gyvenimą gadinanti Aradija, vulgarį vyru vartotoja, gyvybinges-nė, gaivališkesnė, o su brolio žmona Embla herojus atranda žemiską laimę, tačiau ir tas susitikimas pagrindiniam personažui buvo iliužkas – jų vaikas miršta, o liūdesio ap-

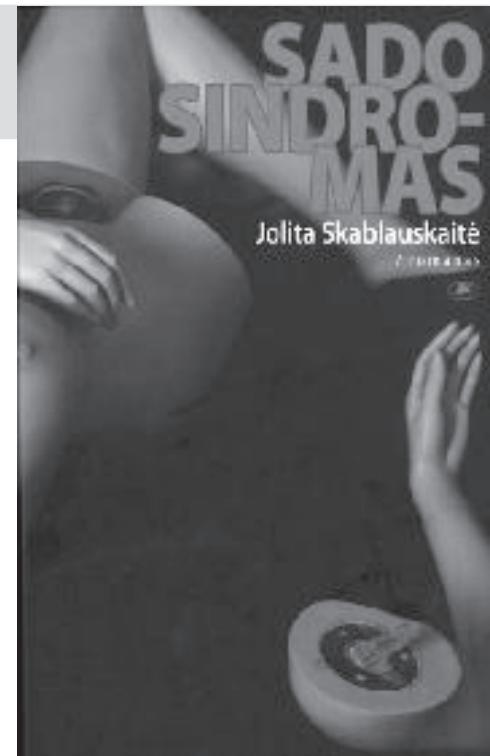
imta Embla pasineria į kūrybą, visiškai nu-toldama nuo mylimojo, nes juk bet kuri krianti moteris anksčiau ar vėliau tampa vyru svetima. Nė viena jų taip ir negali atlėtai vienintelės mylimosios, kita vertus, gal pats he-rojus yra infantilus, nesugebantis užmegztį jokio artimo ryšio su moterimis? Pamišęs dėl mirusių mylimujų, jaunystės kulto, efemerisko grožio? Gal tai jo problema? Beje, rašytoja šios temos neanalizuoją, tačiau geros prozos esmė, manyčiau, nėra pateikti atsakymą, o tik iškelti klausimus. Kuo daugiau jų kyla, tuo dažniau skaitytojas trokšta grįžti prie to paties siužeto, o šiomis savybėmis ir pasižymi J. Skablauskaitės knygos – jas norisi dar kartą perskaityti. Si proza labiau skirta tiems, kurie turi laiko įsigilinti ir kontempliuoti.

Nors rašytoja pasakoja istoriją vyro vardu, gana gelmiškai atskleidžia ir moterišką prigimtį. I ši romaną galima būtų žvelgti iš feministinių pozicijų, nors manau, kad bet kokia ideologija rašytojai svetima, jos vaizduotė nepaiso ribų, neturi jokių tiesų ir tarsi atsiremia į žmonijos kolektivinę pasamonę, į banguojantį patircių srautą. Todėl romanė ir nėra griežto pasakojimo, konflikto nekeiciā ramybė, itampa neauga iki begalinio taško, atrodo, visas pasakojimas – tai margas audeklas, visgi siužeto gija išlaikoma, ji ne-nutruksta.

Gana didelė pasakojimo dalis skirta vaizdingiems gamtos ir aplinkos aprašymams, tar-si jos būtų gyvos, įasmenintos, ne mažiau svarbios nei patys personažai, sklidinos gyvybi-nės energijos, išreiškančios dar vien nedeklaruotą, bet juntamą J. Skablauskaitės prozos idėją – žmogaus, gamtos ir visatos ryšio pri-pažinimą, neišardomą jų vienį, estetizuotą aplinkos dalyvavimą herojų gyvenimuose. Juk pagrindinis personažas, kaip interjero dizaineris, yra apsėstas erdvė, jis pirmiausia regi, kaip jas galima perkurti, ką toji vieta byloja, kokių sukelia pojūčių. Tie jo klaidžiojimai primena sapnus, kuriuose erdvės įgyja didžiulę reikšmę, atspindi mūsų būsenas, savijautą, o autorė romane tarsi aprašo erdvės poveikį, kažkokį nuolat besiplečiančią metaerdvę. Galbūt tai dar viena pamatinė „Sado sindromo“ idėja, skatinusių sukurti būtent tokį tekstą.

„Vakar užtikau nuostabią vietą. Tai buvo arkos, nišos, kažkokie pilkažiedžiai skliautai. Pačioje gilumoje akiai švelniai atsižvérė paslaptinja niša – giliaversmė, su dar viena išgaubta anga, tarsi į kitą pasaulį, tarsi į van-denyno dugnį ar į bažnyčios gilumą prie al-toarius... Sūkuriavo prislopusios spalvos, vos pulsavo nežinia iš kur sklidantys šviesos pluoštelių. Šventumo ir paslaptinguojo įspū-dis. Išėminto ir įkalintos liūdnos, į tolus nu-tiūsusios erdvės. Pasijutau it barbaras, švent-vagiškai išsibrovęs į užburtą zoną“ (p. 267).

Vis dėlto romano pabaigoje paaikšėja ir tikrasis žudikas, tik jo motyvai keisti, būdinti

gi liguistos sąmonės vaizduotei – per jaunų merginų žūdymą tapti rašytoju; turėdamas tokią patirtį ir surinkęs tiek medžiagos, šis veikėjas trokšta pralenkti markizą de Sadą, Dos-tojevskį, kitus, nes tikrovėje mokėjo savo au-koms įvaryti siaubą. Tačiau kyla klausimas, ar tokia žiauri patirtis gali padėti sukurti gerą meno kūrinį – tuo abejoją ir Albanas, kuris nusprendžia užbėgti žudikui už akių ir pats tapti rašytoju. Visgi toks teiginys šiuolaiki-neyje Lietuvos knygų padangėje gal ir vertas démesio, nes J. Skablauskaitė, taip netikėtai užbaigdama romaną, tarsi klausia: literatūra turėtų būti gėrio ar blogio pusėje? Kodėl ji aprašo visas tas žiaurybes? Kur to prasmė? Gal šiuolaikiniams intelektualui toks imperatyvas pasirodytu nemadingas, nes moralė kū-ryboje tapo lyg ir nepriimtinu ar net negatyviu dalyku. Antra vertus, neprivalai būti žu-dikas, jei nori rašyti apie žmogžudystę, ne-privalai ir tiesmukai byloti apie savo patirtį, nes vien jos neužtenka, reikia ir talento bei vaizduotės, taip pat sugebėjimo atsižraukti nuo patirties, pažvelgti į viską iš šalies. Drėsčiau teigti, kad autorė pasisako už literatūrą, gebančią pakilti virš kasdienu ybres brutalumo, žiaurumo, primityvumo, už išlaisvinančią po-ezijos ir prozos būtinybę. Galų gale – už tikrąjį, neiškreiptą amžinybę ir grožio ilgesį, nors kai kam tai skamba gal ir senamadiškai.

Manyčiau, taip nuosekliai atsidavusi lite-ratūrai, neieškanti jokių efektingų triukų, gy-venanti ir rašanti tylumoje, nuošalyje, subtilaus estetinio, mitologinio ir mistiško pasau-lilio sandūros kūrėja tikrai nusipelno iškile-nio savo kūrybos įvertinimo. Sie laikai, deja, talentui nėra palankūs, bet kyla klausimas – ar kada buvo kitaip?

*Jolita Skablauskaitė, *Sado sindromas*. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010.

Intelektualai ir inteligentai.
Intelektualai – idėjos.
Intelligentai – vertybės.

Pageidautina glaudi ir itin jautriai subalansuota jų sąveika. Mat kai įsivyrauja inte-lektualai be inteligencijos, atsiranda reali galimybė nuslysti ne tiek drąsių, kiek drastiškų, netgi katastrofiskų sprendimų pusėn; kai įsivyrauja intelligentai be intelektualumo – gresia sastingis, ryžto stoka, visuomenės tryptojimąs vietoje.

Tiesa, yra dar vienas porūsis – eruditai.

Tai vaikščiojantys „Google“.

Jie mėgsta šlietis tai prie intelektualų, tai prie intelligentų, bet nėra nei tie, nei anie. Kaip ir internetas, vertybės dažnai painiojantis su idėjomis, o idėjas su vertybėmis.

Eruditus būtina nukreipti, pastatyti ant bėgių ir stumtelti. Tada jie jau rieda neužsi-kirsdam, nemikčiodam, dažnas telpa į visus TV „formatus“, tampa nepamainomais ideologiniai ruporai.

Pasitaiko – nurieda netgi iki aukštesnių nei vidutiniai postų.

cave canem

Nerimo algoritmai

Namų DNR

Lina NAVICKAITĖ

Kažin ar man tiktų atvirų erdvę butas, svarstu. Abejoju, ar apskritai šiuolaikiniams žmonėms tinka modernūs interjerų išplanavimai. Kaip šių dienų individualisto, vienisiaus, kurio bendrystės jausmas ir ryšio poreikis, daugelio psychologų tvirtinimu, bagna atrofutis, neerzina piktybinis duru stogius? Keistas vidaus ir išorės neatitinkimas – lyg simuliacija, lyg buvimo kartu imitavimas, o gal saviapgaulė, pasamoninga artumo stokos kompensacija – įdomu, kaip jį komentuotų specialistai. Visgi mūsų seneliai ir proseneliai, ko gero, labiau mokėjo gyventi bendrose erdvėse. XXI a. egzistavimo būdo mechanizmas tokis išsiderinės ir destruktyvus, kad kone kiekvienas nors protarpiais gyvybiškai norime „padėti“ save į atskirą dėžutę, kurion niekas nekaiciotų nosies. Bent penkiolika minučių. Bent dieną. Pusmetį. Bent... Tarp terapijos ir patologijos balansuojant reikmę.

Na, o kaipgi tie modernieji būstai, neatskrivantys mūsų sienomis ir durimis, atvėrė savo grožybes ir laukiantys bene iš katalogų nužengsiančių šeimininkų? Tokie mini „Akropoliai“, sudalyti į atskiras teritorijas, kuriose verda ar smilksta nepriklausomi individualūs gyvenimai. Žinoma, šie butai privalo būti preciziškai ir akimoju sutvarkomi nutaisius džiaugsmingą veido išraišką – kaip parodyta TV reklamose. Neįsivaizduojama, kad stilinėse virtuvėse cyptų čiaupai, gurgėtų vamzdžiai, užsikimštų kanalizacija (!), po pusryčių ant stalos liktų trupinių, o puodeliuose – kavos tirščių. Čia nesikaupia dulkės, šiukslės nei prastos emocijos, nei neplautų indų krūvos, nei nuovargis, nei rutiną užnešančios bacilos. Lengvai atsilikvėkite – jokių musių, vorų, ginkdie, pelių – bet koks gyvis pakratytų kotas nuo mirtinos tobulumo dozės. Ištis – jeigu tas perdėm kiekvieną kvadratinį milimetratą persmelkęs tobulumas nors truputį „susiprashtintų“, pasislinktų šešelin, gal ir būtų įmanoma tokius namus apgyvendinti paciai įprasciausia, kasdiene šio žodžio prasme. Kitaičiai įsivaizduoju rutuliojantis nebent užsienietiškų serialų siužetus.

O nacionalinės buitinės dramos su mūsų scenos menui būdingais ypatumais, kad ir su ilgomis, įtampos kuponimis pauzėmis, realybėje ištystančiomis iki sloganų nekalbadeniui, jau ne vieną dešimtmętį vyksta visiems puikiai pažįstamuose daugiaaukščiuose-daugiaubiuose teatrikuose. Taip, taip, artima iki graudulio: koridorinė sistema ir kelios atskiro kambarių dėžikės. Standartiniai svetainių ploteliai su standartinėmis sekcijomis „Kaunas“. Per klubus spaudžiančios virtuvės, anot seno anekdoto. Tamsieji kambariukai, spintos ir spintelės, kuriuose išradingai su-

kamštas visas *gyvenimas* (beje, šis žodis irgi talpus, tikras reikšmių sandėliukas...). Kai pagalvoji, blokiniai „izoliatoriai“ visai neprastai atitinka lietuvišką užsisklendėlio charakterį, ne veltui juose masiškai ir ilgam įsigyventa. Tiesiog gelžbetoniniai sovietmečio perliukai!

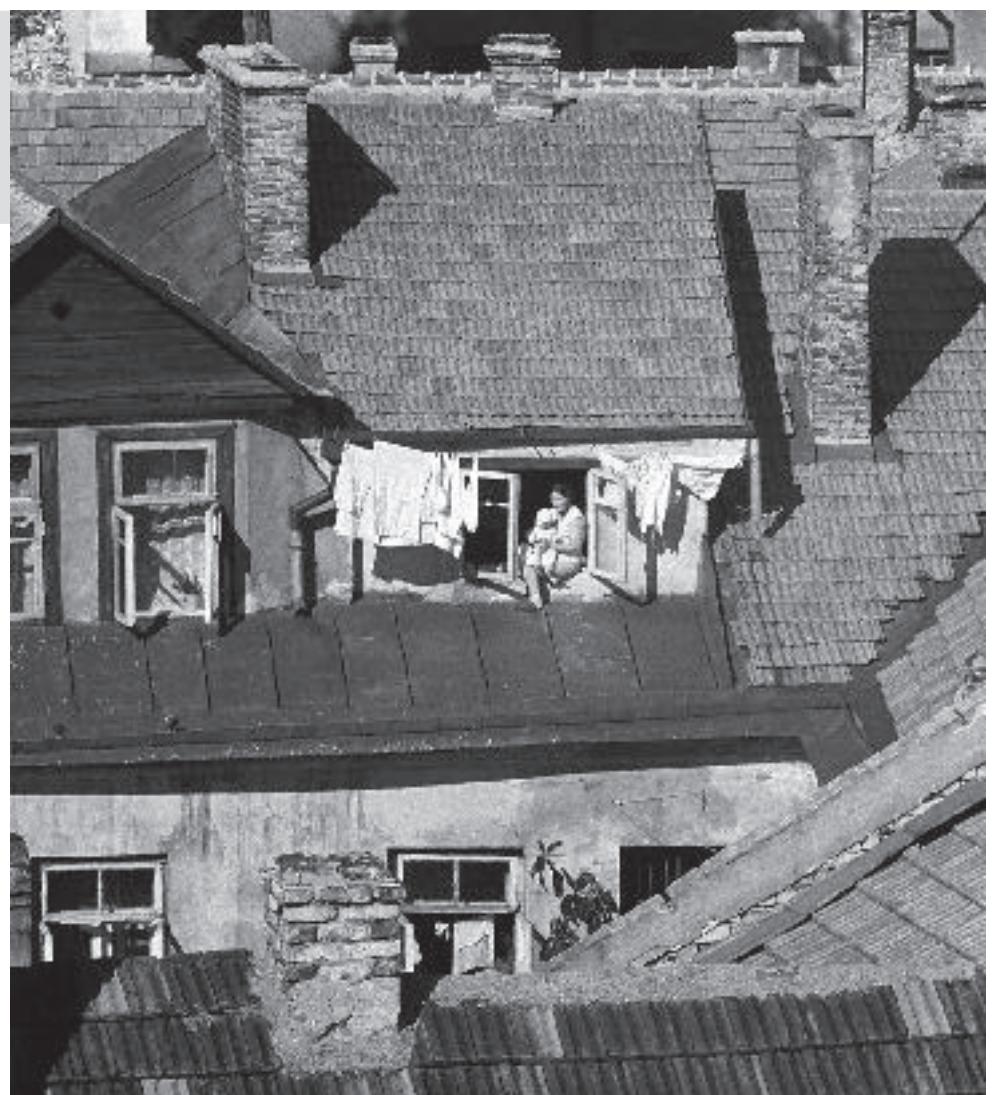
Betgi – stop. Vis dėlto realybėje namai, kuriuose įsikuriame, nieko bendra neturi su šita paviršutiniškai ir šaržiškai paeskizuotais maketais. Mūsų gyvenamoje erdvėje trafaretinės būstų savybės pakinta, kartais ir išnyksta, pamažu tarytum susiformuoja savotiška tavo namų DNR struktūra. Ir jeigu esi čia įsibuvęs, išsiugdai papildomu pojūčiu ypatingoms savos erdvės vibracijoms ir atvertims užčiuopti.

Mano namai toli gražu neatitinka pirmojo idealio modelio. Jau vien dėl to, kad juose banaliausiai kaupiasi dulkės. Laiko palikti įkalčiai – man regis, šitaip funkcionuoja jo kvėpavimo sistema: iš lėto įtraukia orą, o iškvėpia gūselį dulkių. Kartais stebiu laikrodžius, slapukiškus rodykliai judesius – kad demaskuočiau vogčiomis slenkancią sekundę. Visi kaitos procesai labai bailūs ir tobulai atsargūs – ar bluktų spalvos, gelstų knygų lapai, ar rastusi raukšlės, dėvėtusi drabužiai... Tai reiškia, jog turiu susitaikyti, kad net privačiausioje aplinkoje esu apraizgyta nesusekamo pogrindinio tinklo? Kad kiekvieną jo veiklos pėdsaką aptiksui tik *post factum*?

Namų vaga giliai įsigraužusi teka kasdienybė. Vėlgi esu ne kas kitas, tik ant dabarties plūduro besisūpuojanti stebėtoja, kai pro akis ji plukdo dulkes ir kavos tirščius, buitiškiausiu pokalbiu atskalas, minčių inerciją, automatiškus apyvokos darbų atskartojimus, žadintuvą, „Ryto garsu“ ir cypiančių čiaupų kakfoniją, voratinklėt palėpių ir sandėliukų gyvenimą...

Tékmė kaupia atmintį. Drumstame paviršiuje iškyla kovo diena prieš kokius dvidešimt penkerius metus. Ką galvojau, veikiau, jaučiau? Dabar nesvarbu. Praeitis yra apiben-drinimas. Esmės atranka pagal kaži kokius logiškai sunkiai motyvuojamus kriterijus: vis dar žiemiskai sninga, apniukę, žvilgsnis pro langą, namie šilta, šiokiadienis. Ir ta diena, nugrimzdusi į kasdienybės dugno dumblą, staiga ištraukia, suaktyvuota, paskleidusi savo energiją, vėl tykiai sėda mano namų pasamonėn – stai kas formuoja jų atmosferą ir emocinį lauką, charakterį, sapanus ir archetipus: anapus regimybės nuslinkę praejusių dienų ir patirčių krešuliai.

Pripažistu: mano namuose daiktų perteklius. Sunkiai pakyla ranka išmesti kad ir mažmožius – visada tai darau pamindama keistoką gailestį, graužatį, jog taip nutraukiu jų ežistenciją, įstumiu į nebūti. Be to, kai ku-

Romualdas RAKAUSKAS. Vilnius, 1962 m.

rie daiktai dėl ką tik minėtos priežasties priklauso unikalai aktyvių, įmagnetintų namų simbolių sistemai. Ir, spėju, kone kiekvienas jų gali turėti potencialų, kol kas neatskleistų-neatsiskleidusų savybių. Mano mama vis prisimindavo, kad jos tėvų namuose, dar prieškary, buvęs tokis kasandriškas stalas. Visi žinojo – jei naktį subraškés, su kažkuriuo šeimos nariu netrukus reikės atsisveikinti. Pernelyg rimtu tonu ji pasakodavo, kaip tas grėsminges orakulas išgireždėjo mirči ne vienam namiškiui...

Ir dabar, sparčiai ilgėjant vakarams, kai sužvarbia drėgme šešeliuotuose pakampiuose itėpelis įsimeta nejaukumas, sykais imu gąsciotis. Net nesuvokiu, ko. Ar, kaip vaikystėje, kad neimtų tamsoje fatališkai girgždėti niūrus pranašas? O tarpais smilksteli, gal, susigūž vienumu dėželėse, patys nelabai tesa-me gyvi. Štai čia pat, niekada lempučių šviesos neatveriamose nišose, yra už mus gyvensnių? Arba priešingai – kartais ilgesio ciuptuvėliai iš savų priebandų pagauname neįprastus, tarsi kalbinancius švystelėjimus... O gal išeję artimieji ir šiandien subtiliai dalijasi su mumis savo daiktais? Palieka juose anapus prisielitim ir visaregių žvilgsnių inkliuzus? Daiktai, skaičiau, išsaugo šeimininko energinį pėdsaką, jie – savotiški mediumai.

Kad ir ši nuolat žvilgsni traukianti vestu-

vių fotografija svetainėje – vienas įtaigiujų, ypač „ikrautų“ namų simbolių. Tarpininkas tarp karšto liepos šeštadienio kone prieš dvidešimt metų ir šiandienos rudens. Slaptųjų pogrindininkų išblukinti atvaizdai, išplaukę, bebruožiai ir švytintys, tarsi greta vienas kito pleventų du jauni astraliniai kūnai – kažkaip melancholiškai suangelėję, iš praeties besitraukiantys į nebūti. Per sienas, baldus, grindis, daiktus ir dulkes imu justi šita tolina linkme (o gal daugybe krypcijų) suvenančią tēkmę. Laiko, ne laiko? Ji užlieja svetainę, virtuvę, tamsius voratinklétus sandėliukus – ištisas kapiliarinis tinklas – visas vienumu dėžutes, mini akropolius ir akropolius, o aš stoviu ironiškai šypsodamas, nes mano namai – toks pat maketas kaip ir anodu, „papaišytieji“ pradžioje, tiki šis – su didesne atida ir meile. Ir viskas juose epizodiška, iliuziška kaip reklaminėje tikrovėje. Bet kol narstau ir ardau primityvia, pačios susikurtą butaforiją, kol ją nenumaldomas raутais nešioja visakryptę laikotaka, nuojauta nė akimirkai neduoda ramybės: kažkur čia pat, sklaidantis skystiems iliuzijų ūkeliams, gal muliažų ir banalybių duženose, gal daiktų ženkliskume, įelektrintose praeties dulkėse ir krešuliuose slypi Tikrujų Namų DNR. Autentiškas genas, užkoduota informacija... Ką gi, laukia ilgas ir kruopštus identifikavimo procesas...

Rudenio gélės – kantriems ir tyliems

Atkelta iš 4 p.

Kasdieninės kalbos virtimas poezija – diidi paslaptis. Pirmas įspūdis – tokius eilėraščius labai paprasta rašyti: kasdieniškos situacijos, gana buitiškos detalės. Visgi skaičiydamas pajunti, kad tas paprastumas nėra tokis paprastas: po buitiškuoju, tačiau „išvalytu“, išgryniu pavidalu lyg po gruoblėta medžio žieve pulsuoją gyva šerdį, slepiasi esmės, kurios struktūruoja eilėraštį. Paprastose situacijose atsiveria būties šviesa. Žmogus priartėja prie gamtos: lytēdamas medžio žievę, įsiklausydamas į vėją, pušų ošimą, paukštį, čiulbantį sode, žiedą, besupantį tvenkinį, „paveiksluodamas akitis“ rūką, samanas... „Kiek sugersim spalvą, tiek tos vasaros ir liks mumyse“, – rašo

Z. Mažeikaitė, patvirtindama: buvimas tolygu išgyvenimams, o tylėjimas būna sotenesių už kalbėjimą.

Matau Zitą, kopiančią į Gugučio kalną, semiančią šaltinio vandenį, pasilenkiančią prie čiobrelių pievos ir prabylančią vietinių džukų tarme:

*Pro Guguči,
čiobrelių taku,
Merkinės kalnai
ciesiai dešiniu keluciui,
pro Jaujabal,
kur mano tėvelio viksvynė...*

Zita savame „tylos kiemelyje“ kalbasi su tais, kurie jai buvo artimi. Knijoje „Tenoriu būti“ yra bent keli eilėraščiai-pokal-

bai, skirti artimai draugei, kaimynei, Anatolijui išėjusiai dailininkei Gražinai Dideleitei. Turėti savo tylos kiemelį, vadinas, turėti savą dvasinių pasaulį, priešėgą nuo asmenybė niveliuojančios rutinos, tuščio plepėjimo, noro atrodyti ir pasirodyti.

Vis galvojau, ką man primena Zitos kalbėjimas. Per radiją išgirdusi Nijolės Miliauskaitės skaitomus paskutiniuosius eilėraščius (2000 m. įrašas), atpažinau tą pačią ramybę, įsklausymą į save, praeties-atminties žymę senuose daiktuose, motinos, senelės relikvijose, išminties žodį, išgirstą dabar, atsistojus į savo genties moterų pulką kaip lygiai su visomis. Išgirdau susitaikymą su moteriška (ir su žmogiška) lemtimi – būti tylesnei, kantresnei, seseriškai išmintingesnei. „Tenoriu būti“ – rude-

niška knyga, pilna sodrių spalvų, talpios tylos ir skalsaus žodžio, kuris nevyniojamas į puošnią metaforą. Jis būriškai (o gal dzūkiškai, nors Z. Mažeikaitė kilusi iš Suvalkijos, Ingavangio kaimo Prienų rajone) konkretnus ir skalsus, turintis dvasios priebehę, kur per gamtos pajautą, senoliu išminties atverčia ir savos būties apmasty-mą audžiamą nepakartojamą gyvenimo drobulę.

Zitai Gražinai tikių vėlyviai – rudens gélės, švelnaus violeto ugnelės kantriesiems ir tyliesiems. Žinau, poetė apsidžiaugtų, nes visa, kas trapu, ją jaudina, bet negali jų atvežti autobusu: susiglamžę, sumaitoti vėlyviu žiedlapėliai neatsigautų, jie, kaip ir Zitos poezija, gūžiasi nuo neatsargaus lytėjimo ar šiurksta troškimo turėti.

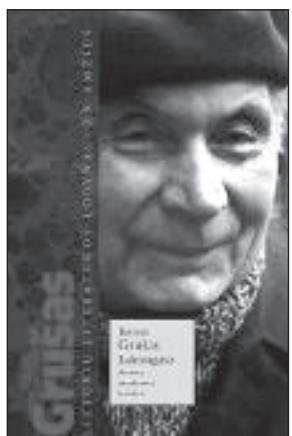
Knygų siena

Justinas Marcinkevičius „Dienoraščiai ir datos“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 472 p.

Žmogus, ilgą laiką buvęs nebe potetas, o beveik gamtos reiškinys. Priimamas nekvestionuojant, pripažintamas neskaitant, skaitomas neper-skaitant. Toks poeziros satja sai baba. Dabar štai pats laikas imti ir skaityti, jau be nimbų ir aureolių. Žinoma, būta žmogaus-kalno, o kiekvienas kalnas meta šešėli. Just. Marcinkevičius – dvilypis fenomenas. Galime ji apmasyti binarinių opozicijų kontekstuose: tyloji rezistencija – tylusis konformizmas, originalumas – stilizacija, modernumas – retrogradiškumas, universalumas – banalumas ir pan. Knygoje rasime įvairiausią nuomonių patvirtinimą. Rasime puslapiai, kur poetas skleidžiasi (garsūs, bet akivaizdžiai pasenę „Dienoraščiai be datų“), rasim ir kur jis gnužta („Taburetė virš galvos“). Intrigujanti knyga. Žinoma, jei sugebėsime ši neeilinių žmogų nusikelti nuo ikonostaso ir pamatyti ne pro mitologizuotą šyda.

Juozas Grušas „Laimingasis“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 704 p.

Dar vienas autorius, kurio nederėtų pamiršti ne tik sovietmečio kontekste. Žinoma, šis čia papils savų konotacijų. Kad ir koks gaivus kadais atrodė „Meilė džiazas ir velnias“, dar daug kas ten barška kaip skardinis būgnelis. Retorikos (parazitine prasme) apstu ir kanoninėje „Barborėje Radvilaitėje“. Turbūt simpatiškiausias J. Grušas novelistas. Kadai-se tuos nepretenzingus tekstuose skaičiu su malonumu, darab matau, kad malonumas neišblėso. O tai lyg rodytu, jog serija „Lietuvių literatūros lobynas“ nebūtinai skirta studentams ir lentynu dulkiems.

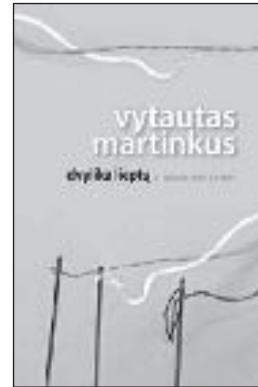
Ramutė Skučaitė „Ant skilusio akmens“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 248 p.

2010-ieji poezijos pasauli nustebino tuo, kad Poezijos pavasario laureate tapo Zita Mažeikaitė, o 2009-ieji – jog Nacionalinė gavo Ramutę Skučaitę. Abi, gelezinkeliai ter-

minaist tarant, ne iš pirmojo ešelono. Abi vertos dėmesio, tačiau sakykis su jomis ne tokis jau paprastas. R. Skučaitės eilėraščiai suaugusiesiems itin profesionalūs, skambūs, preciziški. Bet kartais akivaizdžiai trūksta kokinio rikto, logikos įtūpsto, eilutės niukso. Per sklandu, banalai tarant – per gražu. Gal tai pernelyg tiesioginė poezijos vaikams įtaka? Na, yra čia kas tiesiog gražu, be išlygų. Yra ir kas vertinga, nepaneigiamai.

Vytautas Martinkus „Dvilyka lieptu“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 213 p.

Dvilyka lieptu, juodvarnias laksantcių. Kai tiek daug, truputį pinasi, išcentrinės jėgos blaškomi. Kartais tai seni tekstai (ar vieno fragmentai), kartais naujesni, kartais visai nauji. Stiliistikos skiriasi. Kartais tai prisiminimai, kartais fikcijos, kartais refleksijos. Kartais tai novelė, kartais esė, o kartais – paprasčiausia publicistika. Kartais labai rimtai, beveik nuo kalno, o kartais labai lengvabūdiškai, beveik iš pastalės. Ar įdomu? Kartais įdomu. Kartais... kaip čia pasakius... (dabar vėl skaitykite prieš tai buvusį sakini).

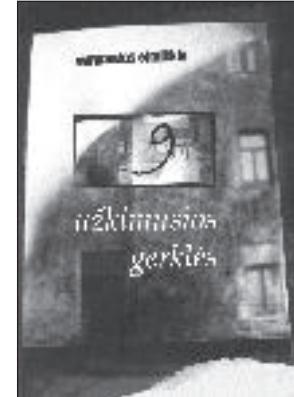
Gintautas Dabrišius „Joju vienai“, Kauko laiptai, 103 p.

Dabrišius rašo kaip koksi skulptorius, vaistininkas, agronomas ar kas tik norit, bet ne kaip poetas. Kaip poetas rašyti jis nemoka, todėl nuolat parašo daug įdomiau. Dabrišius rašo taip, tarsi ką tik pats išrado poezijos dviratį ir dabar bando juo važiuoti. Visos jo slinktys, jungtys, kryptys – kvailelio arba genijaus. Visada aišku, ko tikėtis kokio Kajoko knygose. Tikimės ir randam. Niekad neai-

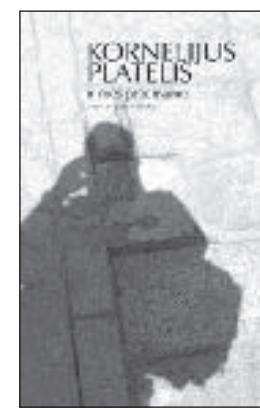
ku, ko tikėtis Dabrišiaus knygose. Ne sitikim, bet irgi randam. Nors Dabrišius ir gavęs Poezijos pavasario premiją, už šią knygą duočiau dar kartą. Bjauresnį poezijos knygos viršelį irgi seniai mačiau. Bet Dabrišiu, manau, tai nė motais.

Vidmantas Elmiškis „9 užkimusių gerklės“, Kauko laiptai, 80 p.

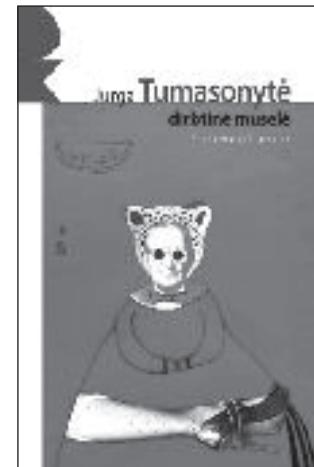
Apie pirminkų knygas *aut bene, aut nihil*. Naujasis Rašytojų sąjungos Kauno skyriaus pirminkas – kuklus žmogus, tad ir jo knyga už žvirblį pilkesnė ir už zuikį tylesnė. Gink Dieve, čia ne apie tekstus, nes apie pirminkų tekstus jau sakiau, kaip. Nesuprantu, kodėl visą pagyrinė potencialą ką tik išmėciai Dabrišiu. Negerai, bars mane pirminkas. Knygelė labai intymi, naminė, kamerinė. Tagal visas panegirkas sugiedosiui asmeniškai pirminkui, kur nors prie trejų ir prie devynerių.

Kornelijus Platelis „Ir mes praenime“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 224 p.

Taip sakydamas žmogus visad tikisi būsių paneigtas žodžiais: nepraeini, Kornelijau, tu ir tavo tekstai mus lydi, kad ir kur žengtume. Ir tai nebūtų melas, Kornelijus vienas aktyviausiu poetinės virtutės kulinaru, išmanantis ją kaip niekas kitas. Jo labiau ar mažiau progeniniai tekstai knygoje gražiai papildo tiek vienas kitą, tiek kitų autorų piešiamą poezijos kraštovaizdį. Nedaug knygų esu perskaitytes vienu prisėdimu. Viena jų kadais buvo „Ponia Bovari“, kita – „Ir mes praenime“. Jokių čia paralelių nebrėžiu, pats esu nustebės, kad taip.

Jurga Tumasonytė „Dirbtinė musėlė“, Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 112 p.

Ak, tos jaunos prozininkės. Kažkodėl prozos knygoms dažniausiai debituuoja merginos, o poezijos – vakinai. Idomus fenomenas, apmasytinės. Ką pasakyti apie Jurgą Tumasonytę – nežinau. Kad moka rašyti, iro-

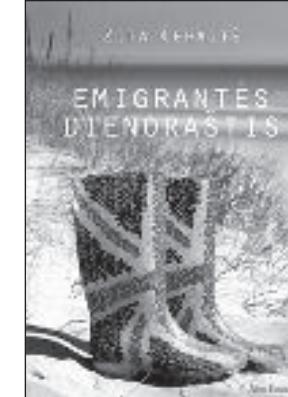
do, kad to ir užtenka – ne. Tekstas apie Joną Biliūną gal labiausiai attinktu tai, ko lauktume iš debutantės. O tos vietos, kur ji imasi aprašinėti, grūsti aplinką į tekstą, jau dvelkteli įprasto jūdesio nuobodžiu. Na, gerai, ištarus košdamas pro dantis: ne-nuvy-lė. Nera blogai. Bet jei tik taip ir toliau – ne pyragai.

Dovilė Zelciūtė „Po repeticijos“, Alma litera, 240 p.

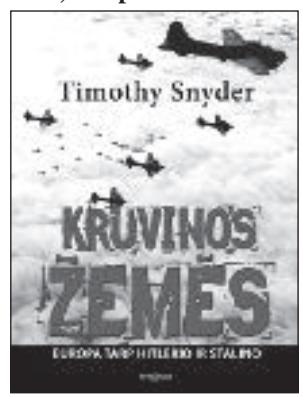
Po repeticijos teatro žmonės skubia į grimo kambarius, kur jų laukia Dovilė su plėšriu diktofonu. Dovilė mėgsta teatrą, net dievina. Tai jai ir padeda, ir trukdo. Iš vienos pusės, galime tikėtis profesionalų klausimų, bet iš kitos – išlikimos teatro fanės egzaltacijos. Esama ir to, ir to. Kalbinami teatralai įdomūs ir neeiliniai, šneka irgi ne Shakespeare'o citatomis, skaityti įdomu ir pravartu. Tiesą sakant, tokias interviu su svarbiausiais teatro žmonėmis knygas reikėtų leisti bent kas dešimtmetį. Kad matytume, kaip kinta šio efemeriskiausio meno pasaulis.

Zita Čepaitė „Emigrantės dienoraštis“, Alma litera, 304 p.

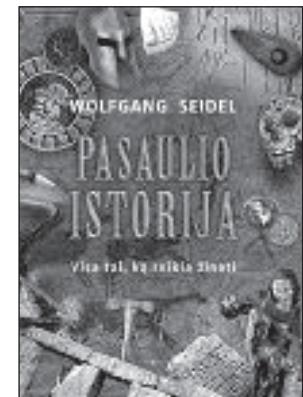
Labai keista, bet pavadinimą autorius pasiskolinio iš vienos Maksimo Gorkio frazės, apibūdinančios „humanikuosius buržuazinio pasaulio atstovus“. Žinoma, socialistinė kritika romane įžiūrėtu kapitalizmo kritiką, kurios esama. Tačiau esama ir sovietijos kritikos, ypač staliniščios. O visa kita – subtili psichologinė drama, tikras meistro darbas. Yra vienas visiškai genialus skyrius – XII. Paskaitykite.

Timothy Snyder „Kruvinos žemės“ (vertė Vitalijus Šarkovas), Tyto alba, 568 p.

Kraupi knyga apie kraupią pasaulio dalį, kurioje gyvename ir mes. Nuo 1933-ųjų iki 1945-ųjų Rytų Lenkijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje ir Baltijos šalyse nužudyta keturiolika milijonų žmonių. Remdamasis archyvais bei kitais šaltiniais autorius analizuoja šiuos procesus, nieko nenutylėdamas. Visi tikime, jog tai nesikartos, tačiau tuo labiau nesikartos, kuo daugiau žmonių žinos, ko ir kaip būta.

Wolfgang Seidel „Pasaulio istorija“ (vertė Valdemaras Kvietkauskas), Tyto alba, 442 p.

Jei mokykloje nesimokėte pasaulio istorijos – būtų pats laikas. O stai ir vadovėlis, paraštas tvarką (ir pasaulinę) mėgstancio vokiečio. Šeši šimtai penkiasdešimt pasaulio istorijos punktų, be jokio Žalgirio mūšio ir kitų mūsiškų melodijų (na, jas ir taip mokam, galim tam vokiečiui papasakoti, net padainuoti). Skaitant traška ausyse nuo sausumo, bet kad būtų ne-įdomu – nieks nepasakys.

Laisvasis Mūrininkas

„Ažuolynas“ 2011 m. rugėjį. Koncertų ciklas „Dūdos Laisvės alėjoje“.

„Ažuolynas“ prieš daugiau nei 30 metų ant vitražo ir skulptūros galerijos (dabar – Igulos bažnyčia) laiptų.

Kauno filharmonijoje – penkiasdešimtmetis „Ažuolynas“

Ugnė KRAULADYTĖ

Truputis istorijos

„Kauno miesto pučiamųjų instrumentų orkestras „Ažuolynas“ su miestu suaugęs panašiai kaip pastatai su Laisvės alėja – kol jie yra, praeivai, rodos, jų nepastebi. Bet kai nelieka, stebisi, kur dinga“, – taikliai palygino penkiasdešimtmetį švenčiančio orkestro vadovas Remigijus Žarėnas.

„Ažuolyno“ istorija prasideda 1961 m. Tada dirigentas Česlovas Šidlauskas įkūrė „Pučiamųjų orkestrą prie Vytauto kultūros ir poilsio parko“. Tai pats seniausias muzikinis savivaldybės kolektyvas, nors beveik tuo pačiu metu kūrėsi „Panėvėžio garsas“ (1962 m.), kiek vėliau – Šiaulių miesto pučiamųjų orkestras (1966 m.). Vykdomojo komiteto sprendimu 1973 m. „Pučiamųjų orkestrui prie Vytauto kultūros ir poilsio parko“ suteiktas „Ažuolyno“ vardas. O 1979-aisiais tuometinio vadovo Juozo Kučiausko iniciatyva įkurti merginų choreografinė grupė.

„Ažuolynas“ – Kauno bigbando tėvas“, – apie 1991 m. Kauno miesto tarybos įvykdytą reorganizaciją pasakoja R. Žarėnas. Tada kolektyvas padalytas pusiau, ir bigbendas tapo savarankišku džiazo orkestru. „Taip ir nepasiekėme prieš reorganizaciją buvusio 35 muzikantų skaicius. Darbų mūsų yra 29“, – sako „Ažuolyno“ vadovas.

1993 m. orkestras išplaukė į tarptautinius vandenis ir dalyvavo Šiaurės Airijoje vykusiamė fes-

tivalyje. Tai buvo visų kelionių pradžia – mezgėsi pažintys, stiprėjo ryšiai, gausėjo pakvietimų. Vėliau „Ažuolynas“ koncertavo Italijoje, Prancūzijoje, Šveicarijoje, Šuomijoje, Lenkijoje. Galimybė išvykti svetur ir keistis informacija darė stiprią įtaką orkeistro raidai: radosi įdomesnių kūrinių, pagerėjo instrumentų kokybę, plėtėsi repertuaras, įvairėjo žanrinis spektras. Kitu rakursu pažvelgė į pučiamųjų orkestrus paragino ir ilgametis valstybinio orkestro „Trimitas“ vadovas bei dirigentas a. a. Romas Balčiūnas. Jis orkestrus pakreipė į pramoginę pusę, jie tapo lengvi ir žaižaruojančios.

2005 m. „Ažuolynui“ suteiktas koncertinės įstaigos statusas.

Per 50 metų kūrybinės veiklos laikotarpį orkestrui vadovavo Jonas Lechavičius, Aloyzas Marcinkevičius, Marijonas Daunoravicius, J. Kučiauskas, Petras Tadaras. Šiandieniniam „Ažuolynui“ – R. Žarėnas, dirigentai Ričardas Kukulskis ir Vytautas Ramaničius, merginų choreografinei grupėi – Stefanija Kazlauskienė.

Veikla ir pripažinimas

Pasak orkestro vadovo R. Žarėno, „Ažuolynas“ per vieną sezoną atlieka kone 80 koncertų. Jis buvo įkurtas Kauno poreikiams tenkinti, todėl dalyvauja valstybinių šventinių renginiuose, garbingų svečių sutikimuose, miestui svarbių objektų atidarymuose, tarptautinėse sporto rungtynėse, rengia solinius koncertus įvairiose erdvėse (salėse, bažnyčiose, parkuose, aikštėse ir kt.). Orkest-

ras dalyvauja ir Kauno miesto, rajono, Pasaulio lietuvių dainų šventėse, pritaria jungtiniam chorams, solistams, pristato Kauną respublikos miestų renginiuose, dalyvauja įvairiose pučiamųjų orkestrų šventėse ir festivaliuose Lietuvoje bei užsienyje.

Kauno bei moksleivių dainų švenčių metu užsimenzgė graži „Ažuolyno“ ir Kauno berniukų ir jaunuolių choro „Varpelis“ (meno vadovas K. Svereras Plančiūnas) draugystė. Orkestras jau keletą metų dalyvauja choro organizuojamuose renginiuose „Berniukai prieš smurtą ir narkomaniją“, „Vilties daina“.

Kaune „Ažuolynas“ kasmet rengia respublikines pučiamųjų orkestrų šventes „Padūduokim Kaunui“, penktadieninius koncertų ciklus „Dūdos Laisvės alėjoje“.

Kolektyvo profesionalumą liudija ne tik įvairialypė veikla, bet ir apdovanojimai. Lietuvos pučiamųjų instrumentų orkestrų čempionate Panevėžyje profesionalų kategorijoje „Ažuolynas“ ne kartą iškovojo pirmas bei prizines vietas. Pasaulinės muzikos dienos proga rugsėjo 30 d. kolektyvui įteiktas „Tikros muzikos“ apdovanojimas už „muzikos populiarinimo misijos prisiėmimą, sąjiningą jos vykdymą ir nesuskaiciuojamus muzikinius kilometrus, nueitus Kaune per 50 metų.“ Šios nominacijos tikslas – įvertinti ryškiausią muzikų veiklą bei indėlį į Kauno muzikinį gyvenimą.

Nuo klasikos iki džiazo

Lapkričio 22 d., antradienį, 18 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje vyks iškilmingas šventinis kon-

Koncertas prie savivaldybės. 1993 m. Dirigentas Juozas Kučiauskas.

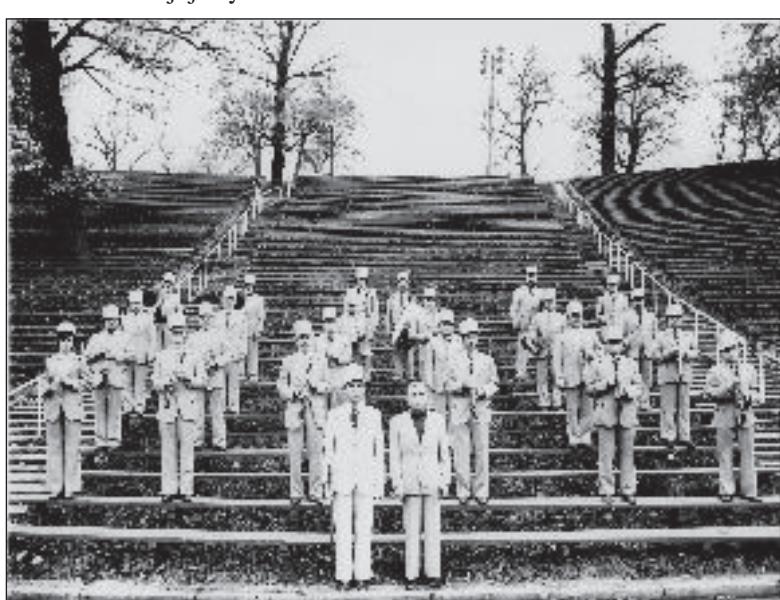
Gastrolės Capua, Italijoje. 1995 m. Dirigentas Vytautas Ramaničius.

certas, skirtas „Ažuolyno“ kūrybinės veiklos 50-mečiui. Svarbiausia jo idėja – parodyti, koks „Ažuolynas“ yra dabar, atskleisti plačias pučiamųjų instrumentų orkestro galimybes. Bus atiduota duoklė originaliai pučiamųjų mu-

zikai, pristatyti operiniai, džiazziniai, pramoginiai kūriniai. Koncerte su kolektyvu dainuos Kauno valstybinio muzikinio teatro solistė Raminta Vaicekauskaitė, savo dainų atliks Linas Adomaitis, solo su orkestru gros „Ažuolyno“ orkestro muzikantai Albina Gražulis (trombonas), V. Ramaničius, Vytautas Bložė (trimaitai), dainuos Kauno berniukų ir jaunuolių choras „Varpelis“ (meno vadovas K. Plančiūnas), šoks orkestro merginų choreografinė grupė (vad. S. Kazlauskienė). Dirigentai – R. Kukulskis, V. Ramaničius bei P. Tadaras.

Orkestras kvečia muzikantus, šokėjas, dirigentus ir visus, kurie neabejingo šiam žanru, pabūti kartu, pasidžiaugti solidžiai su kaktimi, maloniai praleisti vakarą su pučiamųjų muzika.

Orkestro „Ažuolynas“ archyvo nuotraukos

Kauno dainų slėnyje. 1978 m. Dirigentas Juozas Kučiauskas.

Kauno dainų šventė Dainų slėnyje. Apie 1980 m.

Atminimai

Andrius JAKUČIŪNAS

Lapkričio 4 d. Vilniaus Pamėnkalnio galerijoje atidaryta Kęstučio Grigaliūno instalacija „Aš nežinojau, Mylimasai, kad bučiuoju tave paskutinį kartą“, kuri, kaip ir kiti pastarojo meto menininko darbai, skatina permastyti ir galbūt iš naujo įvertinti pušimčio metų senumą skaudžius įvykius. Instalacijoje pristatomos iš archyvų surinktų Lietuvos karininkų (leitenantų, kapitonų, majorų, pulkininkų ir generolių) šeimyninių nuotraukų, darytų prieš nelaimes, rinkinys (teigama, jog pretekstui atskleisti lietuvių karininkiją ištikusią tragediją tapo menininką itin sujaudinusi generolo Stasio Raštikio šeimos istorija). Po kiekviena nuotrauka surašyti represijų faktai. Ant priesingose pusėse esančių sienų eksponuojamos nesusiekiančios moterų ir vakių portretų grupės. Kaip ir gyvenime, artimieji pristatomi atskirti. Vyrų, tėvų, mylimų – buvusių Lietuvos karininkų – portretai su archyvine medžiaga sudėti į segtuvus.

Instalaciją, pasak menininko, galima skirstyti į tris dalis: į sentimentaląją – joje eksponuojamos nuotraukos; biografinę, kurioje pateiki generolių gyvenimo aprašymai, bylos iš KGB archyvo, ir simbolinę – prisiminimą apie kraupią likimą patyrusius žmones. „Šiai laikais mes galime jausti tik mažą nerimą išskirdami su savo artimaisiais, o kaip išverti, kai net nežinai, kaip mylimi žmonės gyvena, jų nematai?“ – retoriškai klausia K. Grigaliūnas.

Istorinės praeities įvaizdinimas aktualus visoje K. Grigaliūno kūryboje, pradedant grafikos atspaudais, kalbančiais apie tremtį ir persekiojimus – „Saulė tau nešu ant delno“, „Pavarė į darbus“ (1988 m.), ir tariant daugianariu kūriniu „Tautiška giesmė“ (2004 m.). Pastaruoju metu menininkas kuria instalacijų ciklą, kurį sudaro parodos „Apie MEILE: 130 biografijų, 27 portretai, 104 pirštu atspaudai, 754 žmonių veidai“ (skirtas 1944 m. Tuskulėnų masinėms žudynėms, nagrinėja meilės tėvynėi temą); paroda „Mirties dienoraščiai“ (1940–1941 m. sumitų ir sušaudytų, nukankintų, mirusių lageriuose politinių kalinių portretinės nuotraukos, padarytos sovietiniuose kalėjimuose) ir knyga „Mirties dienoraščiai“ (2010 m.); instalacija „1941“ (per 1941 m. pirmuosius masinius trėmimus nukentėjusių žmonių asmeninių albumų nuotraukos, kurios buvo „represuotos“ drauge su jų savininkais). Šis ciklas tūri traumines sovietinio genocido pašekmes žmogaus sielai.

„Aš nežinojau, Mylimasai, kad bučiuoju tave paskutinį kartą“ – monumentalios apimties ir konceptualaus formato instalacijų ciklo, įvaizdinančio istorinę atmintį, baigiamasis projektas. Kaip pastebi Z. Vitkus portale *Bernardinai.lt*, šalyje, kurios kino kūrėjai du Nepriklausomybės dešimtmecius nesugeba pastatyti gero siužeto filmo apie tremtį ir pokario kovas, kiekvienas kūrėjas, reflektuojantis Lietuvos okupaciją, yra itin vertingas. Aišku, su tuo derėtų sutikti, juolab kad menininkas, regis, natūraliai demonstruoja pagarbą medžiagai, su kuria dirba – anot informaciniu pranešimo, „Kęstučius Grigaliūnas nesirengia būti kaltintoju, o siekia peržiūrėti užslopintas skausmingas patirtis, pabandyti suprasti sunkiai suvokiamus likimus, rasti ateidimo galimybę ir taip atkurti prasmę“. Be abejø, išties nesistengia ma šokiruoti, pribloksti, net nustebinti. (Néra jokių abejonių, jog archyve menininkas galėjo nesunkiai prisirankioti ir drastiškesniu, labiau kvaipa gniaužiančiu vaizdø bei faktu.) Kita vertus, šis deklaratyvus siekis – nešokiruoti stebetoju – ku-

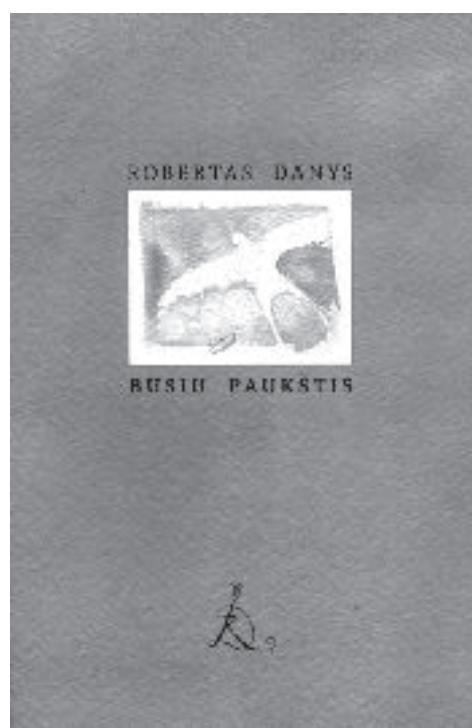
ria ir tam tikros veidmainystės išpūdį. Kam vaikytis originalumo, jei pats temos delikatumas garantuoja tam tikrą poveikį parodos lankytojui? Juk tai viena iš temų, kuri, net jei būtų atskleista paviršutiniškai ar, tarkim, silpnai, vis tiek atneštų autorui dividendų vien dėl politiškai teisingo turinio. Represijų problematika – saugi ir patogi niša, kurią iš esmės galima eksploatuoti be galio, ir ji – bent mūsų krašte – visuomet atrodis aktuali, prasminga.

Tai, kad ir aš nedrįstu atvirai teigti esą tie archyvai jau šiek tiek pabodo (būkime atviri, to jausmo tikrai esama) tik sustiprina išpūdį, kad ideologijos šešėlio parodoje visgi esama. Ar tikrai jি mums atrodyt tokia pat nepriekaištinga, jei vietoj karininkų ir jų šeimų narių būtų vaizduojamos į užsiemį jėga suteinerių išvežtos prostitutės bei jų artimieji? Tikrai sunku pasakyti, juo labiau kad ideologinio motyvo netiesiogiai bandoma išsiginti (žiniasklaidoje rasta citata): „Menininko užmojis verčia remiantis kertiniai jausmai, o ne ideologija permąstyti politinių žaidimų iškamšomis tapusias savybę: šeima (ryšys), laisvę (galimybę), tėvynę (brangi vieta ir idėja), emigraciją (teisė išlikti).“

K. Grigaliūnas studijavo grafiką, tačiau niekuomet neišsiteko vienos srities, žanro ar medijos ribose. Kūryboje naudojo įvairias grafikos, tapybos, skulptūros technikas, plėtojoto objekto, instalacijos strategijas. Menininkas – žymus Fluxus tradicijos tėsėjas ir interpretuotojas. K. Grigaliūnas kuria nuosekliai ir labai aktyviai: per savo veiklos laiką surengė daugiau kaip 50 įsimintinių personalinių parodų, dalyvavo reikšmingose grupinėse parodose Lietuvoje ir užsienyje (iš viso daugiau nei 150). Be to, menininkas dėsto Vilniaus dailės akademijoje.

Šalia K. Grigaliūno parodos dera minėti lapkričio 7 d. Rašytojų klube vykusias Roberto Danio poezijos knygos „Būsiu paukštis“ sutiktuvės. „Būsiu paukštis“ – paskutinė R. Danio (1963–2008) eilėraščių knyga, apimanti visus tris poezijos rinkinius ir naujus, dar nepublikuotus tekstus iš jo rankraščių. Išleista ir maža knygelė, kurioje spausdinama daugiau kaip pušimtis reikšmingiausiu kūriniu, atrinktu iš trijų eilėraščių knygų bei poeto rankraščių. Idėja išleisti dar vieną nedidelį rinkinį kilusi, kaip teigiamas, Sigutei Ach – esą jি galės pirkti ir skaityti jaunimas. Abiejų knygų leidimą parėmė poetė motina R. Daniene.

I vakarą klausytojai susirinko neįtiketinai gausiai, kai kuriems jų teko muistytis tarpdryje ar koridoriuje, tačiau šie maži nepatogūmai nenustelbę ypatinges vakaro atmosferos. Renginyje netrūko poezijos, muzikos, prisiminimų. Jais dalijosi aktorė Birutė Mar, dailininkė S. Ach, geras R. Danio būčiulis, poetas Aidas Marčėnas, aktoriai, dainų autorai bei atlikėjai: Gediminas Storpirštis, Saulius Barreikis, dainininkė Neda Malūnavičiūtė, kompozitorius ir atlikėjas Andrius Kulikauskas.

A. Marčėnas perskaitė „In memoriam“ ištrauką. Ten buvo ir tokie žodžiai: „Šakinė R. Danio poezijos savybė: eilėraščio adresatas – vaikas, gyvenantis kiekvienaime iš mūsų. Ir adresantas – vaikas. Vaikas mumyse kreipiasi į vaiką mumyse – štai kur esm. Ribos tarp vaiko ir suaugusiojo trinamos taip pat, kaip ir tarp gyvenimo bei kūrybos.“ Anot aktoriaus G. Storpirštio, „jis (R. Danys – aut. past.) buvo ištrigės romantizmo dvasioje. Iki šiol neįsisąmoninu, kad Roberto nebéra, atrodo, lyg tuo turėtų pasirodyti“. Gal todėl vakare nebuvovo vieno vedėjo. R. Danio kūryba pristatė menininkai tarytum stengési pasakyti, kad pats poetas veda ši renginį. Knygą „Būsiu paukštis“ iliustravusi dailininkė S. Ach tvirtino, jog dabar, kai R. Danio kūrybos rinktinė išleista, galima sakyti, kad poetas gyvas ir jis yra paukštis.

1981 m. R. Danys baigė Vilniaus Salomėjos Nėries vidurinę mokyklą, 1986 m. Vilniaus universitete – lietuvių kalbos ir literatūros studijas. Iki pat mirties dirbo įvairose mokyklose bei vaikų prieglaudose, buvo Vilniaus pedagoginio universiteto dėstytojas, vedé šiuolaikinės poezijos seminarus. Nuo 1996 m. R. Danys dalyvavo Lietuvos rašytojų sąjungos veikloje. Respublikinėje spaudoje poeto kūryba pirmą kartą pasirodė 1979 m., dar jam esant moksleiviu. 1992 m. R. Danys išleido pirmajį poezijos rinkinį „Pavėlavusi knyga“. 1999 m. išėjo antroji knyga „Vienavés para“, o 2006 m. – trečioji „Dvylikiai meilės paukštelių“. Kaip teigė autorius, jo mokytoja – meilė, o svarbiausia kūryboje – nuosirdumas, tad tiek pirma, tiek ir kitos dvi knygos neša šią poetų žinią.

Dalis R. Danio posmų yra virtę dainomis. Viena įsimintiniausiai – „Užgimimas“ („Dar ne vakaras, tai dar ne vakaras...“) iš režisieriaus Raimundo Banionio filmo „Vaikai iš Amerikos viešbučio“, kurią atliko Povilas Meškėla.

Kęstučio Grigaliūno instalacijos fragmentas.

RAŠYTOJŲ KLUBAS

17 d., ketvirtadienį, 13 val. Vilniaus kolegijos Menų fakultete (Didžioji g. 38, Vilnius) – „Poetinis muzikinis eskizas Salomėjos portretui“. Programoje dalyvaus aktorė Dalia Jankauskaitė, pianistė Rūta Blaškytė.

18 d., penktadienį, 17 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – poeto Alio Balbieriaus kūrybos vakaras. Bus pristatyta nauja knyga „Skaidrumos“ ir atidaryta fotografijų paroda „Jono Meko žemė / The land of Jonas Mekas“. Renginyje dalyvaus knygos ir parodos autorius A. Balbierius, poetas, vertėjas, fotografas Vladas Braziūnas, poetas, fotografas Julius Keleras, menotyrininkė Danutė Zovienė, Biržų merė Irena Varzienė ir dailininkė, rašytoja Ula Simulynaitė.

23 d., trečiadienį, 14.30 val. Lietuvos akluijų ir silpnaregių ugdymo centre (Ateities g. 44, Vilnius) – literatūros ir muzikos valanda „Donelaičio skaitymai“, skirta Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms. Programoje dalyvaus aktorė Gražina Urbanaitė, solistas Danielius Sadauskas ir kompozitorė Jūratė Baltramiejūnaitė.

23 d., trečiadienį, 17.30 val. Rašytojų klube – vakaras „Vilniaus krašto žmonės: Vlada Rusokaitė – 100“. Programoje dalyvaus rašytojai Birutė Jonuškaitė, Algimantas Uzdila, muzikologė Jūratė Burokaitė, literatūrologė Danutė Balašaitienė, skaitytovinė Irena Plausišaitė, pianistė Šviesė Čepliauskaitė. Renginį ves literatūrologė dr. Alma Lapinskienė.

24 d., ketvirtadienį, 17 val. Vilkaviškio kultūros centre (Vytauto g. 28, Vilkaviškis) – vakaras, skirtas Jono Basanavičiaus 160-osioms gimimo metinėms.

24 d., ketvirtadienį, 13.30 val. Vilkaviškio r. Kybartų Kristijono Donelaičio gimnazijoje (Kybartai, Vilkaviškio r.) – literatūros ir muzikos valanda „Donelaičio skaitymai“, skirta Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms. Programoje dalyvaus aktorius Tomas Vaisieta, solistas Danielius Sadauskas ir kompozitorė Jūratė Baltramiejūnaitė, mokytojai Nijolė Čarnauskienė ir Mindaugas Bučinskas.

25 d., penktadienį, 13 val. Skuodo r. Lenkimų Simono Daukanto pagrindinėje mokykloje (S. Daukanto g. 55, Lenkimai, Skuodo r.), **16.30 val.** Skuodo r. savivaldybės viešojoje bibliotekoje (Birutės g. 8, Skuodas) – renginiai iš ciklo „Prozos dienos“. Dalyvaus rašytoja Birutė Jonuškaitė, aktorė Dalia Michelevičiūtė.

25 d., šeštadienį, 18 val. Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčioje (Vokiečių g. 20, Vilnius) – literatūros ir muzikos valanda „Donelaičio skaitymai“, skirta Kristijono Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms. Programoje: aktorė Gražina Urbanaitė skaityta Kristijono Donelaičio poemos „Metai“ fragmentą ir Justino Marcinkevičiaus mažąją poemą „Donelaitis“, solistas Danielius Sadauskas ir vargonininkas Gediminas Kvilklys atliko Konrado Kavecko keturių dalių vokalinį ciklą „Kelionė į Tolminkiem“ (ž. Meilės Marijos Kudarauskaitės).

I renginius įėjimas nemokamas. Informacija tel. (8 5) 2629627, (8 5) 2617727; el. p. rasytojuklubas@aiva.lt.

23 d., trečiadienį, 18 val. Mokytojų namų svetainėje (Vilniaus g. 39, Vilnius) vyks jaunųjų poezijos vakaras „Slinktys“. Dalyvaus: Vainius Bakas, Mantas Balakauskas, Ramunė Brundzaite, Nerijus Cibulkas, Vidmantas Gudas, Ieva Gudmonaitė, Ernestas Noreika, Paulius Norvila, Indrė Valantinaitė, Aivaras Veiknys ir kiti. Vakarą ves poetas Antanas Šimkus. Įėjimas nemokamas.

17 d., ketvirtadienį, 17 val. Bažnytinio paveldo muziejuje (Šv. Mykolo g. 9, Vilnius) – parodos „Vilniaus sakralinė auksakalystė“ atidarymas. Paroda veiks iki 2012 m. gruodžio 1 d.

92-ojo kūrybinio sezono lapkričio mėnesio repertuaras

17 d., ketvirtadienį, 18 val., 19 d., šeštadienį, 15 val., 20 d., sekmadienį, 18 val. Rūtos salėje (Laisvės al. 71) – premjera: Yukio Mishima „Markizé de Sad“. Vienos dalies drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 40 Lt.

18 d., penktadienį, 12 ir 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Moderatoriai“. Dviejų dalių forumas. Režisierius Andrius Kurienius. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kaina – 30 Lt, moksleiviams – 15 Lt.

20 d., sekmadienį, 12 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Inesos Paliulytės „Anderseno gatvė“. Vienos dalies spektaklis. Režisierė I. Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilieta kaina – 12 Lt.

20 d., sekmadienį, 17 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Juhan Smuul „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalies anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

22 d., antradienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Jeano Dello ir Geraldo Sibleyraso „Tegyvuoja Bušonass“. Vienos dalies komedija. Režisierius Artūras Žukauskas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

22 d., antradienį, 18 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Šolomo Aleichemo „Mendelio milijonai“. Vienos dalies komedija. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

22 d., antradienį, 19 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Gyčio Ivanausko teatro spektaklis „Paukščiai“. Režisierius G. Ivanauskas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kainos – 40, 50 Lt.

23 d., trečiadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Danielio Daniso „Akmenų pelėnai“. Prisiminimų drama. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt, moksleiviams – 15 Lt.

23 d., trečiadienį, 18 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Ingeros Hagerup „Stiklinė arbato su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

17 d., ketvirtadienį, 18 val. Leonido Andrejevo „Judas Iskariotės“. Vyksmas su pertrauka. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kainos – 20, 25 Lt.

18 d., penktadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Be galos žvelni žmogžudystė“. Dviejų dalių juodoji komedija pagal Réjaus Bredberio kūrybą. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

19 d., šeštadienį, 18 val. Edvardo Radzinskij „Koba“. Monodrama. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kainos – 20, 25 Lt.

20 d., sekmadienį, 18 val. Aleksandro Volodino „Penki vakarai“. Dviejų dalių romantinė drama. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-V 14-18 val., VI-VII 11-18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai pasaulis*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

19 d., šeštadienį, 12 val. „Žalias žalias obuoliukas“. Apie amžiną ir pasiaukojančią draugystę. Nuo 6 m. Režisierius Aarvydas Lebeliūnas. Nuo 6 m. Bilieta kainos – 8, 10, 12 Lt.

20 d., sekmadienį, 12 val. svečiuose – Vilniaus teatras „Lelė“ su spektakliu „Grybų karas“. Muzikinis spektaklis vaikams. Režisierius Algirdas Mikutis. Bilieta kainos – 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV-V 11-17 val., VI-VII 10-14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietai pasaulis*.

19 d., šeštadienį, 17 val. Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos aktų salėje (Seinų g. 10) – Merkinės jaunimo etnokultūrų klubo „Kukumbalis“ 10-ies metų jubiliejas.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos raštojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

18 d., penktadienį, 18 val. svečiuose – VšĮ „Laisvasis teatras“. Vadim Levanov „Sudie, derintojau“. Monospektaklis. Režisierius Nerijus Gedminas. Bilieta kaina – 15 Lt.

19 d., šeštadienį, 18 val. Vytauto Balsio „Žmogus medyje“. Tragikomedija. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

20 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Venecijos paskara“. Spektaklis vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

20 d., sekmadienį, 19 val. „Katytė „P“. Spektaklis tik suaugusiesiems pagal Eve Ensler pjesę „Vaginos monologai“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 40 Lt.

22 d., antradienių, 19 val. Agnės Dilytės „Lauros kosmosas“. Režisierė A. Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kainos – 30, 35 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III-V 15-19 val., VI 15-18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

17 d., ketvirtadienį, 18 val. Leo Faliso „Madam Pompadur“. Dviejų dalių operetė. Režisierė ir choreografė Anželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marijus Jacobskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

18 d., penktadienį, 18 val. Karlo Miliokerio „Studentas elgeta“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Andrey Bestchastny, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Kotryna Daujotaitė, choreografas Dainius Bervingis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

20 d., šeštadienį, 12 val. Zitos Bružaitės „Grybų karas ir taika“. Dviejų veiksmų operėlė-parodija vaikams ir tėveliams. Režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Ramunė Skrebėnaitė. Spektaklio trukmė – 1.35 val. Bilieta kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

20 d., šeštadienį, 15 val. Baltojoje salėje – koncertas-susitikimas, skirtas teatro solisto Juozo Malikonio 70-mečiui. Bilieta kaina – 20 Lt.

20 d., šeštadienį, 18 val. Džoakino Rosinio „Sevilijos kirpejės“. Trijų dalių komiška opera. Dirigentas Jonas Janulevičius, režisierius Gintautas Želvys, dailininkė Tatjana Astafjeva (Rusija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II-VII 11-14, 14.45-18 val., tel. 20 09 33.

18 d., penktadienį, 18 val. Latvijos nepriklausomybės dienai – Imants Kalniņš „Rock Symphony“. Kauno miesto simfoninis orkestras (vadovas Algimantas Treikauskas). Dirigentas Imants Reznis (Latvija). Bilieta kainos – 20, 25, 30 Lt.

20 d., sekmadienį, 17 val. vakaras su Algimantu Čekuoliu „Kas laidon nesudėta“. Renginio vedėjas Vilius Kaminskas. Bilieta kainos – 20, 30, 40 Lt.

22 d., antradienių, 18 val. koncertas, skirtas Kauno pučiamujų instrumentų orkestro „Ažuolynas“ kūrybinės veiklos 50-mečiui. Dalyvauja: Kauno pučiamujų instrumentų orkestras „Ažuolynas“. Dirigentai: Ričardas Kulukis, Vytautas Ramaniūnas (trimitas), Jonas Ramūnas Laukaitis (fagotas), Giedrius Bendoraitis (kontrabosas). Programoje: Roberto Schumanno Fortepijoninis kvintetas op. 44 Es-dur, Gunna de Frumerie Musica Per Nove op. 7. Bilieta kaina – 10 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II-VII 14-18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

23 d., trečiadienį, 18 val. koncertas violončelininkės Vilijos Palioikaitės-Lone (1953-2010) atminimui. Ansamblis „Collegium“: Ilona Klusaitė (I smuikas), Dalia Aleksandravičienė (II smuikas), Žaneta Janonienė (alta), Asta Krištaponienė (violončelė), Motiejus Bazaras (fortepijonas), Gytis Cinauskas (fortepijonas), Stasys Kraujelis (obojus), Vytautas Ramaniūnas (trimitas), Jonas Ramūnas Laukaitis (fagotas), Giedrius Bendoraitis (kontrabosas). Programoje: Roberto Schumanno Fortepijoninis kvintetas op. 44 Es-dur, Gunna de Frumerie Musica Per Nove op. 7. Bilieta kaina – 10 Lt.

23 d., trečiadienį, 18 val. koncertas violončelininkės Vilijos Palioikaitės-Lone (1953-2010) atminimui. Ansamblis „Collegium“: Ilona Klusaitė (I smuikas), Dalia Aleksandravičienė (II smuikas), Žaneta Janonienė (alta), Asta Krištaponienė (violončelė), Motiejus Bazaras (fortepijonas), Gytis Cinauskas (fortepijonas), Stasys Kraujelis (obojus), Vytautas Ramaniūnas (trimitas), Jonas Ramūnas Laukaitis (fagotas), Giedrius Bendoraitis (kontrabosas). Programoje: Roberto Schumanno Fortepijoninis kvintetas op. 44 Es-dur, Gunna de Frumerie Musica Per Nove op. 7. Bilieta kaina – 10 Lt.

20 d., sekmadienį, 14 val. Kauno pantomimos ir plastikos teatre (M. Daukšos g. 34) – „Norų skrynelė“. Režisierius Arūnas Katauskas. Spektaklio trukmė – 0.55 val. Bilieta kaina – 10 Lt. Bilietus platina *Bilietai.lt*. Teatro kasoje bilietai parduodami 2 val. prieš spektaklį, tel. 22 05 86.

17 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – vakaronė jaunimui „Šokim!“. Veda Daugailė Braziulytė. **18 val.** tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

19 d., šeštadienį, 16 val. paskaita „Marinimo ir budynių papročiai. Grasa ir apsauga“. Lectorius Aleksandras Žarskus.

18 val. paskaita „Alcheminė Pelenės krosnis arba moters iniciacijų kelias“. Dalyvauja psychologė Jūratė Vyžintienė.

21 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje (Kalmiečių g. 180) – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmai“: advento atvirukas (grafika mišria technika). Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė.

22 d., antradienių, 18 val. mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Vakarojimai seklyčioje“: šlepečių vėlimas. Veda Daiva Vainauskienė.

23 d., trečiadienį, 18 val. paskaita „Meilė yra atskirumas“. Lectorius Aleksandras Žarskus.

Vyriausiasis redaktorius
Viktoras Rudžiškas – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255
Referentė – Aurina Venislovaitė – tel. (8-37) 322244
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –
Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266
Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983 Andrius Jakuciūnas – tel. (8-611) 98945, el. paštas: jakuciunas@gmail.com
Apžvalgininkai: literatūra – Aušra Kaziliūnaitė; fotografija – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas; teatras – Gediminas Jankus.
Fotografas: Zenonas Baltrušis.
Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251
Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529
Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

17 d., ketvirtadienį, 18 val. kompozitorės Silvijos Miliūnaitės kūrinių premjeros. Dalyvaus: Kristina Anusevičiūtė (smuikas), Gintarė Čeponytė (alta), Mangirdas Janušaitis (fortepijonas), Eleonora Urbelytė (smuikas), Vytenis Pocius (violinčelė), Ernesta Vauraitė (fleita), Viltė Žakevičiūtė (smuikas). Iejimas nemokamas.

19-20 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16-16.30 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpų muzikos koncertai. Karilionu skambins Julius Vilnonis.

21 d., pirmadienį, 18 val. koncertas „Rudens paletė“. Dalyvaus: Kauno apskrities Juozo Naujailio muzikos gimnazijos Akompanimento klasės mokiniai ir Kauno valstybinio muzikinio teatro solistai – Gražina Miliauskaitė (sopranas) ir Giedrius Prunskus (baritonas). Programoje: lietuvių, rusų ir užsienio kompozitorų kūrinių. Iejimas nemokamas.

22 d., antradienių, 18 val. alternatyvių sudėties improvizacinės muzik

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Pasiklydę Los Andžele“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, lapkričio 22 d., Kitokio kino klube aktoriaus Johnny Depp retrospektyvo žiūrėsime suomų režisieriaus Mikos Kaurismakio filmą „Pasiklydę Los Andžele“, sukurtą pagal Vakaruose tarp jaunimo labai populiarų Richardo Reinerio romaną „Los Andžele be žemėlapio“.

Pagrindinis herojus knygoje ir filme – jaunas britas Ričardas (jį suvaidino dabar labai garsus anglų teatro ir kino aktorius

Davidas Tennantas), gyvenantis mažame Škotijos miestelyje ir dirbantis iš tévo paveldétoje laidojimo firmoje. Vienų laidotuvų metu kapinése Ričardas pamato gražią amerikietę turistę Barbarą. Jie kartu praleidžia visą dieną, tačiau jau išsiškyrus vakinės susigriebia, kad pamiršo sužinoti Barbaros adresą. Todél ilgai nedvejojės jis išvyksta paskui savo „žydrąją svajonę“ į saulėtą Kaliforniją. Taip prasideda romantiškas ir kupinas malonių netikėtumų „kelio filmas“.

Savaitgalis prie televizoriaus

Vieniems – Holivudas, kitiems – geras lietuviškas kinas

Gediminas JANKAUSKAS

Šikart gero kino savaitgalis staruoja garsaus amerikiečių aktoriaus Roberto Redfordo režisuota drama „Legenda apie Bagerį Vensą“ (penktadienis, 21.30 val., Lietuvos ryto TV). Ši istorija prasidėjo dar prieš Pirmąjį pasaulinių karą Savanos mieste. Tada čia jaunas golfo žaidėjas Ranulfas Džūnas (aktorius Mattas Damonas) buvo tikra ižymybė. Po karo jis ilgai negrižo į giminaijų miestą, o kai pagaliai pasirodė, jau buvo visai kitas Džūnas. Dabar jo mėgstamiausias sportas – lošti kortomis su vietiniais girtuokliais. Tačiau kai išsidid gražuolė Adelė Invergordon (aktoriė Charlize Theron) organizuoja golfo turnyrą, Džūnas sutinka dalyvauti. Štai tuomet jo gyvenime ir atsiranda Bageris Vensas (aktorius Willas Smithas).

Gerą nuotaiką visam savaitgalui garantuoja broliuikai Ethanoras ir Joolis Coenai, kurių komedija „Perškaityk ir sudiegink“ (penktadienis, 0.05 val., Lietuvos ryto TV) siūlo pasijuokti iš tų dalykų, kurie dažniausiai pasitaiko kriminalinių trilerių siužetuose. Visi svarbiausiai šio filmo herojai yra tikri idiotai, o pati kriminalinė istorija verta vainikuočių bukiausiu Amerikos nusikal-

timų ciklą. Filme kliūva ir amerikiečiams, ir rusams, ir specialiosioms tarnyboms, ir internetinėms pažinčių svetainėms, ir netgi jokių sienų nepripažinančiai amžinosis jaunystės manijai, kurių labiausiai iškūnija visuotinis pamisimas dėl plastinės chirurgijos bei treniruocių madinguose klubuose.

Vienoje tokioje istaigoje dirbantys du puskvailiai treneriai atsittintai aptinką kompiuterinį diskelį su pašalinto iš tarnybos CŽV agento Osborno Kokso (aktorius Johnas Malkovichius) memuarais. Ši demaskuojanti medžiaga – tikra bomba vienems Kokso priešams. O Čadui Feldhaimerui (aktorius Bradas Pittas) ir Lindai Litzkė (aktoriė Frances McDormand) užtenka proto sumastyti, kad šitas tarsi iš dangaus jiems nukritęs koziris pagaliau padės išspręsti finansines problemas.

Leškoti slaptos informacijos šaltiniu, galinčiu sukompromituoti ne vieną aukščiausio rango valdininką, imasi pats Koksas ir reto kvailumo specialusis agentas Haris Pfareris (aktorius George’as Clooney). Prasideda gaudynių maratonas, kuriame į keistos avantiūros orbitą bus įtraukiama vis daugiau kvailių ir gobšuolių.

Pagal Washingtono Irvingo apysaką „Legenda apie snaudžiantį slė-

nį“ sukurtas filmas „Raitelis be galvos“ (penktadienis, 1.00 val., TV3) atkuria siaubingą 1799 m. atmosferą. Nežmoniška baimė kausto Niujorko valstijos mažo kaimelio gyventojus. Vienas po kito dingsta žmonės, o juo kūnai randami be galvų. Sklinda legendos apie piktaį dvasią, kuri begalvio raitelio pavidalu siautėja amžinai rūko gaubiamuose miškuose. Išsiaiškinčiai kraupius nusikaltimus siunciamas konsteblis Ichabodas Kreinas (aktorius Johnny Deppas).

Šeštadienį LT2 gražiai pamėnes mūsų literatūros klasiką Juozą Tumas-Vaižgantą. 20.25 val. bus parodytas Valentinos Paukštelytės ir Tomo Ribaičio dokumentinis filmas „Juozas Tumas-Vaižgantas“, o tuoju po jo pamatysime rašytojo apskrymo „Nebuly“ ekranizaciją (1986 m., režisierius Vidmantas Bačilius). Jaunas ūkininkas Jonas Butkys pamilsta savo kaimyno Kazio Šnervos žmoną. Ši taip pat pamilsta Joną. Patekės į jausmų sūkurį, Butkys užmuša mylimosios vyra, pasmerkia save kalėjimui ir tik po daugelio metų grįžta į tėviškę kaip nebulys elgeta.

Cikle „Lietuvių kino aukso fondas“ pažiūrėsime režisieriaus Raimundo Banionio filmą „Mano māžytė žmona“ (šeštadienis, 23.00 val.,

LT2). Kauno gatvės kavinukėje susipažista keli jauni žmonės. Rūta su Aukse baigia vidurinę mokyklą, Linas ir Tomas – jau studientai. Linksmiai užsimiegusios draugystės laukia dideli išmeginimai – jausmuo tvirtumo išbandymas, konfliktai su suaugusiaisiais, ankstyvos vedybos ir palydos į sovietų armiją.

Ko gero, nėra pasaulyje žmogaus, kuris nebūtų girdėjęs apie baroną Miunhauzeną, skridus ant patrankos sviedinio, nugalėjusis trigalvę pabaigą ir be raketos nukeliaus į Ménulį. Kas gi jis buvo iš tikrujų: sukčius, melagis ar tiesiog pamisėlis? Britų režisierius Terry Gilliamas filme „Barono Miunhauzeno nuotykiai“ (sekmedienis, 21.00 val., TV1) bando atsakyti į ši klausimą jam įprasta maniera. Tik ar galima ti keti žmogumi, kuris kartu su Skraidačia Monty Pythono cirko trupe yra išjuokęs ne vieną išstorinę ir moralinę vertybę?

Fantastinio trilerio „Svetimas kūnas“ (sekmedienis, 21.00 val., TV3) įvykių plėtojasi artimoje ateityje po to, kai JAV Aukščiausiasis teismas legalizuoją žmonių klonavimą. Atrodytų, išsipildė seinių utopistų žadėta „Naujo nuostabaus pasaulio“ vizija, ir žmoni-

jos laukia amžinas gyvenimas be jokių rūpesčių. Dabar bet kuris asmuo gali turėti tobulą surogatą, paprasciau kalbant, beveik tikslią savo paties kopiją, valdomą nuotoliniu būdu.

Net plika akimi matosi, kad „Svetimas kūnas“ nėra jau toks originalus kūrinys. Kuo toliau į panaudus siužeto labirintus veda žiūrovus filmo autoriai, tuo labiau ryškėja asociacijos su garsiaja „Matrix“.
Kai kurios „Svetimo kūno“ scenos atrodo kaip brolių Wachowskių kino citatos. Tik „Matricoje“ (ypač pirmajame fantastinės trilogijos filme) buvo ir plati erdvė filosofiniams kontekstams, ir nuostabus vizualinius stilius, leidę tarti naują žodį fantastikos žanre. „Svetimas kūnas“ tokiam kontekste primena suragoto pusfabriką – žalią medžiagą, kuriai dar reikia suteikti tobulėsnę formą.

Dramoje „Margo vestuvėse“ (sekmedienis, 0.40 val., TV3) neužtikra Niujorko rašytoja, gavusi žinutę apie savo sesers Polinos sužadėtuves, ryžtasi savaitgalį aplankytį būsimą jaunamartę. Kartu su paaugliu sūnumi Klodu Margo atvyksta pas seserį. Tai puiki proga pagerinti pašlijusius santykius su Polina. Bet panašu, kad Margo vizitas turi dar vieną slaptą tikslą.

Mieli mūsų skaitytojai,
Jūs galite tapti pačiais dosniausiais
„Nemuno“ rėmėjais – tereikia
užsiprenumeruoti savaitraštį
2012 metams!

Prenumerata metams kainuoja 90 Lt.
Prenumeruoti galite
visuose pašto skyriuose,
internetu – www.post.lt
ir www.prenumerata.lt,
redakcijoje – Gedimino g. 45,
tel. (37) 322244, 322266.